

SIIPIRIKKO 2/88

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Juha Miettinen Patotie 5 D 4 80160 Joensuu puh 821133

Varapuheenjohtaja: Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu puh 35849

Sihteeri: Juha Suomalainen Paiholansairaala G 5 80850 Paihola puh 894351/259

Rahastonhoitaja: Ari Tanskanen Ahmankatu 34 80120 Joensuu puh 122009

Muut hallituksen jäsenet: Kimmo Koskela Iiksenvaara 80260 Joensuu puh 33397, Inkeri Ovaskainen Hirventie 11 80230 Joensuu puh 32818, Rauni Piironen Koulukatu 10 B 22 80110 Joensuu puh 24148, Jouni Pursiainen Hiiliruukinkatu 5 A 20 80260 Joensuu puh 825520

Lehden toimituskunta: Harri Kontkanen (vastaava toimittaja), Juhani Hyttinen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1988 on 45 mk (opiskelijat, alle 25 v. 33 mk, perhejäsenmaksu 10 mk). Siipirikon tilausmaksu v. 1988 45 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk (juhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982-5 mk + postituskulut. Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu.

Kansi Kurki (Valokuvannut Hannu Eskonen)

SIISÄLLYSLUETTELO

Sivu

Kevätmuutto 1987 Pohjois-Karjalassa: Harri Kontkanen, Mauri Leivo, Jouni Pursiainen	35
Kesähavainnot 1987 Pohjois-Karjalassa: Juha Miettinen	48
Pohjois-Karjalan päiväpetolinnut 1987: Hannu Lehtoranta	56
Loppukiri lintuatlakseen: Hannu Lehtoranta	62
Kurkivuosi alkaa	63

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rareiteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
☆ = Alueellisen rareiteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

KEVÄTMUUTTO 1987 POHJOIS-KARJALASSA

Lomakkeiden palautusaktiivisuus oli normaali ja jotakuinkin pelkästään entiset tutut nimet tulevat vilahtelemaan tässä katsauksessa. Päämuutosta ja petölinnuista yhteenvedon laati Harri Kontkanen, isoista linnuista ja arktikasta yhteenvedon tekaisi Mauri Leivo ja kevään vaeluslinnuista Jouni Pursiainen. Ja lista aktiivisista lomakkeiden täyttäjistä ja havainnoijista, sekä käytetyistä lyhenteistä. Lieksasta havainnot kokosi Marko Ojala, Juuasta Hannu Lehtoranta ja Kesälahdelta Etelä-Karjalan miekkosten havainnot Jari Kontiokorpi. KIITOKSET!

Havainnoijat: Arto Airaksinen = AA, Henna Halonen, Jari Halonen = JH, Markku Halonen = MH, Veli Hassinen, Jukka Heikkinen = JH, Mikko Hiltunen = MH, Heikki Holmström = HH, Petri Hottola = PH, Tuomas Immonen, Outi Isokääntä = OI, Matti Kapanen = MK, Lauri Karttunen = LK, Hannu kauhanen = HKa, Hannu Kivivuori = HKi, Aura Koivisto = AK, Jari Kontiokorpi = JK, Harri Kontkanen = HKo, Kari Koskela = KK, Harri Kämäräinen = HKä, Esa Laaninen, Annikki Lappalainen = ALa, Esko Lappi = EL, Aila Lehtoranta = AL, Hannu Lehtoranta = HL, Jouni Lehtoranta = JoL, Jukka Lehtoranta, Mauri Leivo = ML, Veikko Makkonen, Jarmo Martiskainen = JMä, Kimmo Martiskainen = KM, Pertti Martiskainen = PM, Sirkku Martiskainen, Juha Miettinen = JMi, Keijo Nuutinen = KN, Marko Ojala = MO, Petri Palviainen, Alpo Parkkonen, Ari Parviainen = AP, Jarmo Pautamo = JPa, Olli-Pekka Pietiläinen = OPP, Matti Hannu Piironen = MHP, Jouni Pursiainen = JPu, Jari Pussinen, Harto Päivinen = HPä, Risto Pölönen = RP, Kauko Rauhiainen = KR, Matti Riikonen = MR, Risto Sauso = RS, Erwqin Tuppurainen = ET, Juha Valonen = JV, Esko Veijalainen = EV.

Lyhenteet: m = muuttava, esim. 456(9a) = 456 muuttavaa yhdeksässä parvessa, p = paikallinen, Ä = laulava

Fenologisesti aikaiset havainnot

Kalalokki	5.4. 1 m	Kon Iso-ohonlampi (MHP)
Isokuovi	3.4. 1 p	Kes Mäntyniemi (KM)
Vesipääsky	20.5. 1 m	Toh Tohmajärvi (ML)
Tervapääsky	5.5. 1 N	Vär Sääperi (AP, JV)
Haarapääsky	13-17.4. 1 p	Lie Riikolan pellot (MO, EL)
"		löydettiin kuolleenä 21.4. ja iäksi määritettiin +2kv q
"	13.4. 1 p	Kon Jakokoski (RP)
Västäräkki	25.3. 1	Lie Lieksanjoki (KN)
"	1.4. 1 m	Joe Rantakylä (ML)
Niittykirvinen	3.4. 1 N	Kes Savikko (KM)
Peltosirkku	1.5. 1	Kit Taipale (Alpo Parkkonen)
"	1.5. 2 m	Vär Sääperi (AP ym)
Sirittäjä	26.4. 1 Ä	Joe Keskusta (ALa)

Aikaisimmat havaintopäivämäärät lajeittain:

Kuikka	3.5.	Karikukko	10.5.	Leppälintu	2.5.
Kaakkuri	2.5.	Taivaanvuohi	25.4.	Satakieli	14.5.
Silkkiiukku	26.4.	Jänkäkurppa	5.5.	Sinirinta	13.5.
Härkälintu	3.5.	Lehtokurppa	17.4.	Punarinta	25.4.
Mustakurkku-uikku	1.5.	Isokuovi	3.4.	Pensassirkkalintu	28.5.

HeinäSORSA	29.3.	Pikkukuovi	26.4.	Viitasirkkalintu	4.6.
Tavi	18.4.	Punakuiri	10.5.	Luhtakerttunen	4.6.
HeinäTAVI	1.5.	Metsäviklo	17.4.	Viitakerttunen	31.5.
Jouhisorsa	25.4.	Liro	26.4.	Ruokokerttunen	14.5.
Haapana	26.4.	Rantasipi	1.5.	Rytikerttunen	12.6.
Lapasorsa	28.4.	Punajalkaviklo	1.5.	Mustapääkerttu	6.6.
Lapasotka	12.5.	Valkoviklo	25.4.	Lehtokerttu	16.5.
Tukkasotka	29.4.	Mustaviklo	5.5.	Pensaskerttu	18.5.
Punasotka	28.4.	Lapinsirri	13.5.	Hernekerttu	6.5.
Telkkä	29.3.	Suosirri	13.5.	Pajulintu	8.5.
Alli	5.5.	Jänkäsirriäinen	26.5.	Tiltaltti	16.4.
Pilkksiipi	14.5.	Suokukko	3.5.	Sirittäjä	26.4.
Mustalintu	29.4.	Vesipääsky	20.5.	Lapinuunilintu	13.6.
Tukkakoskelo	4.5.	Merikihu	23.5.	Idänuunilintu	9.6.
Isokoskelo	30.3.	Selkälökki	11.4.	Harmaasieppo	21.5.
Uivelo	17.4.	Harmaalökki	30.3.	Kirjosieppo	2.5.
Metsähanhi	31.3.	Kalalökki	5.4.	Rautiainen	13.4.
Sepelhanhi	26.5.	Pikkulökki	1.5.	Metsäkirvinen	24.4.
Valkoposkihanhi	10.5.	Naurulökki	30.3.	Niittykirvinen	3.4.
Tundrahanhi	24.4.	Kalatiira	1.5.	Lapinkirvinen	23.5.
Laulujoutsen	1.4.	Uuttukyyhky	26.3.	Västäräkki	25.3.
Hiirihaukka	31.3.	Sepelkyyhky	3.4.	Keltavästäräkki	2.5.
Piekana	5.4.	Sarvipöllö	3.4.	Lapinharakka	5.4.
Varpushaukka	2.4.	Suopöllö	26.4.	Pikkulepinkäinen	17.5.
Kanahaukka	3.4.	Kehräjä	6.6.	Kottarainen	31.3.
Mehiläishaukka	30.4.	Käki	13.5.	Hemppo	4.4.
Ruskosuhaukka	30.4.	Tervapääsky	5.5.	Punavarpenen	15.5.
Sinisuhaukka	12.4.	Käenpiika	3.5.	Peippo	2.4.
Kalasaäski	26.4.	Kiuru	29.3.	Järripeippo	17.4.
Nuolihaukka	2.5.	Haarapääsky	13.4.	Pohjansirkku	25.4.
Tuulihaukka	4.4.	Räystäspääsky	3.5.	Peltosirkku	1.5.
Ampuhaukka	3.4.	Törmäpääsky	13.5.	Pajusirkku	16.4.
Kurki	5.4.	Kuhankeittäjä	16.5.	Kultasirkku	4.6.
Luhtahuitti	5.5.	Mustavaris	18.3.	Lapinsirkku	13.4.
Ruisrääkkä	8.6.	Peukaloinen	17.4.	Pulmunen	12.3.
Nokikana	19.4.	Kulorastas	13.4.	Vihervarpenen	13.4.
Meriharakka	1.5.	Räkättirastas	5.4.	Tikli	1.4.
Töyhtöhyppä	29.3.	Laulurastas	16.4.	Kultarinta	25.5.
Tylli	12.5.	Punakylkirastas	5.4.		
Pikkutylli	3.5.	Mustarastas	30.3.		
Tundrakurmitsa	26.5.	Kivitasku	13.4.		
Kapustarinta	17.4.	Pensastasku	2.5.		

Muuton pääpiirteitä

Tuo tuttu sananlaskettelu; kuu kiurusta, puolikuuuta peipposesta..., meni tänä keväänä ihan poskelleen. Uusi versio kuuluu; kuu västäräkistä, hämpun verran vähemmän kiurusta, vielä vähän hintsummin peipposesta ja melkein kuukausi kesään vielä pääskyselästä. Sanaleikin linnut tulivat ko. järjestyksessä 25.3., 29.3., 2.4. ja 13.4., pääskyselä peräti kahden yksilön voimalla; toinen Kontiolahdelle ja toinen Lieksaan. Kevään ensi airueet toi tullessaan pulmunen 12.3. ja hopealle pääsi 18.3. mustavaris, sekä ensimmäistä kertaa mitalien makuun pääsi ennätysaikaisin 25.3. Lieksaan tupsantanut västäräkki. Seuraavat sijat jaettiin järjestyksessä; uuttukyyhky 26.3., kiuru, heinäSORSA, telkkä ja töyhtöhyppä 29.3., isokoskelo, harmaa- ja naurulökki 30.3., sekä metsähanhi, hiirihaukka ja kottarainen 31.3. Pulmusten kauniita muuttoparvia ei juuri päästy ihaillemaan: 11.4. Lie Kaupunginniemi 60 p (MO), 13.4. Pyh Mulossa 130 p (AP) ja 17.4. Joe Linnunlahdella aamutuimaan 106(5a) N (ML). Huuhtikuun kauniin ja lämpimän alun siivittämänä oli ensimmäinen kurki saapunut jo 5.4. Lie Säynäsemään

(R.Kisonen ja M.Silvennoinen). ARK-tasoa edustavia uuttukyyhkyjä nähtiin yleensä vai 1-2 yks. kerrallaan ja pienenä poikkeuksena 11.4. Lie Lamminkylä 4 p/m (MO). Vähälukuisia kottaraisiakaan ei nähty parhailaan kuin 50 p 22.4. Joe Repokalliolla (ML). Kiuruja muutti 17.4. Joe Linnunlahdella 41(5a) NW (ML) ja saman verran oli 19.4. Lie Lamminkylässä 40 p (MO). Huuhtikuun loppupuoli oli melko kaltsu ja peippoja kertyi mukavia parvia sinne tänne: 17.4. Lie Lamminkylä 700 p (MO) ja Joe Linnunlahti 1789(124a) NW, sekä 89(12a) SE (ML). 25.4. oli keli nollassa ja sateli vähän lunta; peippoja oli Rää Vahalahdessa 700 p (MH,KK) ja Vär Sääperillä hyrräili puolestaan 3000 ♂ ja vain 5 ♀ (HKO,ML,AP,PH). Samana päivänä oli Vär Sääperille kertynyt myös 120 p töyhtöhyppää ja 46 m + 30 p isokuovia (ML ym). 25.4. Vär Niiralassa 150 p sepelkyyhkyä ja edelleen saman päivän saldoa edustavat Kit Puhoksen 40 p ja Pyh Mulon 140 p + m isokuovia (ML ym). Lie Lamminkylän pelloilla oleili myös isoja isokuovi parvia; 24.4. 55 p ja 28.4. 60 p (MO). Töyhtöhyppiä 18.4. Kit Koivikossa 100 p (MH) ja 80 p + 10 m Lip Viinijärvellä (ML), sekä 28.4. 100 p Lie Lamminkylä (MO). 29.4. Rää Rasivaara 160 m sepelkyyhkyä (MH). Naurulökkeja oli 28.4. Lie Lieksanjokisulla 800 p (MO) ja 30.4. Juu Kajaanlammella yli 500 p (HL). Kevään ainut nokkavarpenen muutti 30.4. Vär Kukkosenvaarassa (Pentti Zetterberg). Vapun tienoilla valitut lämmin keli sai linnut liikkelle ja kovinkaan moni lintuharrastaja ei tainnut olla niin pahassa simassa, ettei maastoon olisi kennyt. 30.4. Lip Riihilahti 15 p taivaanvuolta (LK). 1.5. Lie Jamalissa kunnan rautiais muuttoa; 70 m (ET). Samana päivänä Vär Sääperillä 22 p valkovikloa, 17 m metsävikloa ja 200 p tavia (AP ym). Ja edelleen 1.5. Joe Höylaksella 10 m metsävikloa, 20 p pajusirkkua ja 70 p niittykirvistä (ML). 1.5. Lip Heponiemi 90 p telkkää (LK). 2.5. oltiin taas Vär Sääperillä; nyt vuorostaan 11 m metsävikloa, 26 m valkovikloa ja 250 p tavia (ML ym). Juu Etelä-Vuokko, Retulammelle oli kasautunut 4.5. 33 p valkovikloa (JH). Lie Lieksanjokisuu 28.4. 90 p kalalökkeja ja 4.5. harvinaistuvia selkälökkeja 15 p (MO). 4.5. Pol Nisäjärvellä nähtiin 80 p jouhisorsa ja 165 p haapanaa (ML). 5.5. Toh Tohmajärvellä 180 p tavia, 150 p haapanaa, 70 p telkkää ja 35 p silkkiuikkua (ML). Same day, eli 5.5. Vär Sääperillä 100 p

Västäräkki saapui ennätysaikaisin (Valok. Hannu Eskonen)

(AP,JV) ja Vär Niiralassa 110 p kapustarintaa (ML). 6.5. Pol Nisäjärvi jälleen; 150 p tavia ja 210 p haapanaa (ML). Lapasorsien suurin porukka oli 7.5. Toh Tohmajärvellä, 18 p lusikkanokkaa ja samalla paikalla myös 12 p uiveloa, sekä 100 p tukkasotkaa (ML). Puna-sotkia ei kovin isoja lössejä nähty; 9.5. Lip Särkijärvi 30 p (LK) ja 20.5. Toh Tohmajärvi 35 p (ML). Uveloita oli 9.5. Kit Hyypiällä 5 ♂ + 6 ♀ p (AP,HKa) ja 12.5. Vär Säaperillä 13 ♂ + 8 ♀ p (JPa). 10.5. Vär Säaperillä 18 p pikkukuovia (ML). 12.5. oltiin yllättäin taas Vär Säaperillä, missä nähtiin 11 m pikkukuovia, 50 p liroa ja 150 p tukkasotkaa (HKo ym), sekä samana päivänä ja samalla paikalla 10 p pikkukuovia ja 50 p mustavikloa (JV). 12.5. Pol Nisäjärvellä 110 m lapinsirkkaa, 50 p liroa ja 7600 kohti luodetta muuttavaa järripeippoa (ML). 5.5.-11.5. vallinnut viileä pohjoinen ilmanvirtaus räntäsateineen pysäytti siis melko isoja lintupotteja pelloille ja vesistöihin; 12.5. lievä lounaistuuli ja sään lämpeäminen sai linnut liikkeelle ja parhaiten se näkyi järripeippojen massiivisena liikehtimisensä. 13.5. Juu Pohjois-Vuokossa nähtiin kolme usean tuhannen järin parvea (JoL) ja Juu Ruohosuolla kaksi kymppitonnin parvea (JoL). 14.5. Lie Jama-lissa muutti 1000 järriä (ET) ja Juu Etelä-Vuokossa paineli yli 5000 järriä pohjoiseen (JH). 14.5. oli Lie Pokronlammella 60 p silkkiuikkua (EL,MO). 12.5. Joe Linnunlahdella 50 p kalatiiraa ja 80 p silkkiuikkua (ML). Joe Höyläksen rengastukset, (JMi ym), antoi lähinnä kuvan vain pajulinnun muutosta. Rengastusten perusteella pajulintujen muutto Joensuun kullmilla alkoi selvästi vasta 13.5., (sitä ennen vain 2 rengastusta), jolloin lievä takatalvi oli hellittänyt otteensa. Tämän jälkeen uunilintuja tuli verkoista tasaisen runsaasti 21.5. asti, parhaiden päivien ollessa: 14.5.(37 rengastusta), 15.5.(75), 20.5.(33) ja 21.5.(42). Tämän jälkeen tuli päivittäin 1-10 pajulintua, muuton taas hieman piristytessä 2.6., jolloin verkkoihin tupsahteli 30 lintua ja parina seuraavana päivänä 13 + 10 rengastusta.

PEDOT KEVÄÄLLÄ 1987

Falcoja nähtiin kuten normaalistikkin, vain 1-2 yks./laji päivässään per havainnoija ja nuolihaukkoja ei sitäkään; niiden vähyyden hieman kummastutti. Buzzard-tyyppisten petojen muutto lipsui melkein sormien välistä; vain yksi yli sadan päivä kirjattiin. 25.4. Pyh Mulossa 21 m piekanaa ja 2 m varpushaukkaa (HKo,PH,ML,AP). 26.4. Lie Siika-suolla 11 m piekanaa ja 2 m hiirihaukkaa (JMa) ja samana päivänä Vär Säaperi 15 m piekanaa ja 4 m varpushaukkaa (ML,AP,HPä). 29.4. koettiin Butskien päämuutto Rää Rasivaarassa; 120 m piekanaa, 1 m hiirihaukka!, 92 m But/Per:tä ja 6 m varpushaukkaa viipotti luoteeseen (MH). 30.4. oltiin puolestaan Ilo Kivilahdessa; 11 m piekanaa, 9 m hiirihaukkaa, 71 m But/Per:tä ja 3 m varpushaukkaa (AA). Samana päivänä Ilo Haaralammenvaaralla 12 m piekanaa, 5 m hiirihaukkaa, 20 m But/Per:tä ja 5 m hiirihaukkaa (HH,OI,AK,RS). 30.4. Kon Kulhossa 15 m piekanaa, 3 m hiirihaukkaa ja 5 m + 2 p varpushaukkaa (HKä). Ja vielä Vär Säaperillä oli havainnointia 30.4.; 34 m piekanaa, 12 m hiirihaukkaa, 39 m But/Per:tä, 25 m + 1 p varpushaukkaa ja 3 m kalasäскеä (AP,JPu). Ja melkeimpä vappuun se sitten Butskien muutto loppahti; toukokuussa nähtiin enää yleensä vain muutamia yks. päivässään. 1.5. muutti Vär Säaperillä 4 kalasäскеä, 9 nisseä, 6 piekanaa, 5 hiirihaukkaa ja 3 But/Per:tä (AP ym). Pandarien piämuutto lipsui 2.5., kun Vär Säaperillä kirjattiin 6 m kalasäскеä ja vielä 8 m piekanaa (AP ym). Mehiläishaukkoja lipui 23.5. 10 Kit Muljulassa ja 5 Kit Päätteellä (AP,JPu,ML,MK).

26.4. ollut yhteismuutonhavainnointi -87 ei taaskaan ottanut onnistukseen kylmän sään ja lintujen vähyyden takia; vain yhdeltä havaintopaikalta lähetettiin havainnot. Rää Rasivaaralla oli Markku Halonen palelemassa 8 tuntia! ja tuona aikana nähtiin muutolla mm. 5 Anseria, 2 joutsenta 21 piekanaa, 15 isokuovia 57 naurulokkia ja 150 peippoa.

ISOT LINNUT

Isojen lintujen muutto oli keväällä -87 melko vaisua lukuun ottamatta sepelhanhen ennätysellisen runsasta muuttoa muun arktikan mukana V lopulla. Vaikka metsähänhiakin määritettiin lähes ennätysmäärin (vain keväällä -78 enemmän), ei Anserien kokonaissumma yltänyt yhtä koviin lukemiin. Joutsenilla oli normaalia hieman parempi esiintyminen, mutta - kuten Anserilla - yhtään hyvää muuttoa ei nähty. Kurjet pettivät pahan kerran ja niinpä niiden yhteismäärä hipoo pohjanoteerausta. Havaintojaan isoista linnuista ilmoitti peräti 30 havainnoitsijaa, joista kiitokset MO:lle Lieksan ja JK:lle Kesälahti Groupin (ks. arktika) havaintojen kokoamisesta. Katsauksessa on lajinimikkeen perässä mainittu kevään kokonaissylömäärä.

Merimetso (2)

ARK:n listoilta vuoden -86 alusta pudotettu laji tavattiin kahdesti: 17.4. Eno Kaltimo 1 jp p (AP,PH,HKa) ja 31.5. Lie Kevätlahti 1 jp kie/m (MO).

Hanhet (7100)

Metsähänhi muutto kesti totutusti IV alusta V puoliväliin. IV alkupuolen hajahavaintojen jälkeen muutto piristyi selvästi kuun viimeisellä viikolla. Tylsän tasainen päämuuttovaihe kesti peräti kolmen viikkoa suurimpien määrien koskiessa poikkeuksetta paikallisia parvia, kun taas muuttolennessä tavattujen hanhiiden määrä jäi niukaksi.

Parhaita metsähänhi-imureita olivat Vär Säaperi, 25.4.-10.5. 50 - 185 p (monet), Pol Nisäjärvi - Kanava 29.4.-12.5. 30 - 107 p (ML) ja Pol Viklinrampi 4.-12.5. 20 - 45 p (ML ym). Muualla ruohon pureskelussa tavatuista parvista lihaisimmat olivat 1.5. Juu Lehtoniemi 45 p (AL,HL), 2.5. Lie Niitty - Jamali 53 p (KN,MO) ja 11.5. Kii Jukajärvi 68 p (HKo).

Metsähänhia levähtämässä kevätmuutolla (Valok. Hannu Eskonen)

Kunnon muuttojen puutteessa mainittakoon suurimmat muuttoparvet: 11.5. Lie Korpijärvi 150 m (MR) ja 16.5. Toh Uusi-Värtsilä 50 m (AP,HKa,HKo). Tosin kahden pinnaralliporukan 16.5. muutolla näkemät yht. 231(9a) epämääräistä hanhea lienevät olleet arktisia metsähanhia (ML,AP ym).

Tundrahamhia nähtiin metsähanhien päämuuton mausteena yht. 25 yksilöllä: 23.4.-13.5. Vär Sääperi yht. 22 ad p+m (monet), 2.5. Kon Kotalahti 1 p (HKä), 11.5. Kii Jukajärvi 1 2kv p (HKo) ja 15.5. Lie Pokronlampi 1 2kv Aalb/ery m (MO).

Sepelhanhet suorittivat Gavia- ja kahlaajamassojen seassa näyttävän P-K:n ylityksen; yhteismäärä 4200 on selvästi suurempi kuin koskaan aiemmin keväällä. Havainnot tehtiin 26.5.-5.6. ja kahta lukun ottamatta havaintopaikkana oli joko Kesälahden tai Joensuun stajipaikka, mikä ilmentää hyvin sepelhanhen tiukasti vesistöreittejä seurailevaa muuttotyylä.

Parhaat muutot: 27.5. Kes Ulponniemi 1000(3a) m (KM), 28.5. Kes Rasti 1150(4a) m (OPP,EV) ja Joe Höyt.kanava - Linnunlahti 1150(4a) (ei kuitenkaan samat linnut kuin Kesälahdella, sillä parvien koko oli erilainen!) m (ML,JMi), 29.5. Rasti 215(5a) m (JK,OPP,JV) ja Linnunlahti 360(4a) m (ML,AP,JPu). Valkoposkien päämuutto taisi luiskahtaa naapurin puolelle, sillä Suomenlahden massoista kertoi vain yksi havainto: 18.5. Lip Kä-sämä a120 m (ML). Muut havainnot tehtiin pääosin seplumuuton ohessa V lopussa parvien ollessa pieniä ja harvassa, esim. 28.5. Rasti 250(9a) m (OPP,EV) ja Ilo Lapiovaara 180(5a) m (AA) sekä 29.5. Ulponniemi 65(2a) m (KM).

Joutsenet (400)

Muutto alkoi heti IV alussa ensimmäisten mustavaristen tuskin ehdittyä maakuntaan, esim. 4.4. Juu Kajoo 2 p (HL:n ilm.) ja 5.4. Lie Siikasuo 1 m (JMa). Vaisuhko muutto, jossa pääosaa näyttelivät paikalliset joutsenparvet, venyi tästä alkaen aina VI alkupuolelle asti, jolloin viimeisetkin pesimättömät linnut hävisivät muutonaikaisilta levähdyspaikoilta.

Erään yhdistyksemme aktiiviretkelijän suorittamassa lintukartoituksessa varmistui Pol Nisjärven asema merkittävimpänä kaikista tiedossa olevista pohjoiskarjalaisista joutsenten levähdyspaikoista. Ensimmäisestä käynnistä 29.4. alkaen VI:lle asti, jolloin järvi kuivautui suoniityksi, tavattiin lepäileviä laulujoutsenia jokaisella käynnillä, parhaimmillaan 4.5. 24, 6.5. 33 ja vielä 26.5. 25 (ML). Muuallakin osui lintuharrastajien silmiin mukkeahkoja parvia: 3.-9.5. Kit Päätyenlahti 22 p (monet) ja 9.5. Out Sysmäjärvi 26 Cyg sp:tä (ML).

Vaisuhkojen muuttohavaintojen kärkeästä kipusivat Vär Sääperi 30.4. 19(5a) m (AP,JPu), 1.5. 20 m (AP ym) ja 2.5. 23(3a) m (ML,AP ym) sekä 6.5. Juu kk a18 m (HL).

Pikkujoutsenet välttivät vakuuttavasti P-K:n lintuharrastajien harvan seulan.

Kurki (345)

Huhti-toukokuun vaihteessa latteaan huippuunsa yltäneen kurkikevään ainoalla yli 20 yksilön muutolla mässäiltiin 2.5. Sääperillä, kun yht. 79 kenokaulaa purjenti 14 parvessa pohjoiseen (ML,AP ym). Paikalliskeräntymät olivat vielä vaatimattomampia, mikä viittaa siihen, etteivät P-K:n lintuharrastajat olleet riittävästi suksineet suolla.

Taulukko 1. Isojen lintujen lajikohtaiset yhteismäärät keväällä 1987 Pohjois- Karjalassa.

Merimetso	2	Valkoposkihanhi	810
Metsähanhi	1530	Hanhi sp.	530
Tundrahamhi	25	Laulujoutsen	330
Anser sp.	330	Joutsen sp.	69
Sepelhanhi	4200	Kurki	345

ARKTIKA

Arktika näyttäytyi keväällä -87 tarkkailijoilleen edustavana. Toukokuun puolivälissä pysähtelivät punakuirit parinkymmenen vuoden tauon jälkeen parvikaupalla karjalaisilla kahlaajarannoilla, ja kuun viimeisinä päivinä nähtiin P-K:n ilmatilassa raujuin arktikapurkaus kautta aikojen Gavioiden, tundrakurmitsojen ja suosirrien painaessa sankoin joukoin kohti koillista. Huippuhetket koettiin kylmänä, koillistuuluisena toukokuun 28. päivänä. Havaintojaan arktikalajeista ilmoitti 19 havainnoitsijaa, joista erityismaininnan ansaitsee Etelä-Karjalasta tuon tuosta naapurimaakuntaan loikannut Kesälähti Group (JK,OPP,JV,EV), jonka sitkeä repiminen V lopulla oivalla tarkkailupaikalla Puruveden koilliserannalla tuotti paitsi kovia lukuja myös mielenkiintoista vertailuaineistoa Joensuun havainnoille. Kiitokset MO:lle Lieksan ja JK:lle Kesälähti Groupin havaintojen kokoamisesta. Seuraavassa katsauksessa on lajinimikkeen perässä mainittu kevään yhteismäärä.

Gaviat (3860)

Ensimmäinen Gavia-jakso oli totutusti V alussa, jolloin tärähtäiset kuikelot ilmaantuivat pesimäseuduilleen. Järvikuikkien parvet olivat pieniä, yleisesti alle 5 yksilöä. Muuttohavaintoja tehtiin niukasti (stajauksen puutteessa), joten suurimmat määrät koskivat lepäileviä parvia, esim. 9.5. Kes Haneli 14 p (AP,HKa) ja 12.5. Joe Linnunlahti 25 p (ML).

Viikon hiljaiselon jälkeen alkoi toinen, arktisten Gavioiden, edellistä huomattavasti voimakkaampi muuttoaalto. Jäämeren rannat päämääränään Gaviat rynnivät pysähtelemättä alueemme yli runsaampina kuin koskaan. Ensimmäisen kerran maisteltiin Gaviamuuton makua 23.5. Vär Sääperillä, yht. 73(11a) m (AP ym). Pari päivää myöhemmin Gavioiden menohalut näyttivät kasvaneen: Joe Höyt.kanava - Linnunlahti parissa tunnissa iltapäivällä 200(13a) m, joista kuikkia 72 (ML).

28.5.-3.6. tapahtui päämuutto. Kaikkiaan tuona aikana nähtiin yli 90 % kevään Gavioista. Päämuuttojakson ensimmäinen päivä oli määrällisesti paras 1500 yksilöllä. Muutto nähtiin alusta alkaen vain Kes Rastissa, jossa OPP,EV raapustivat päivän päätteeksi luvun 970(50a) Gaviaa. Joensuussa kovempi tapitus alkoi vasta muuton jo ollessa hyvässä vauhdissa, mutta yhteismäärä nousi silti 480(23a) yksilöön (ML,JMi). Päivän lajimääritykset: kuikka 280, kaakkuri 7.

Kahtena seuraavana päivänä muutto oli edelleen vilkasta. 29.5. Rasti 380 m (OPP,JV) ja Joe Linnunlahti 240 m (ML,AP,JPu). 30.5. ei Joensuussa ollut (jostain syystä) havainnointia, mutta Rastissa senkun tapitettiin: 530(51a) m (JK,KM,PM). Varsin kovaa muuttoa lienee tapahtunut myös 3.6., jolloin Rastissa - kuinkas muuten - revittiin iltapäivällä nätit 400(17a) m (OPP), vaikka havainnoitsijan mukaan muutto olisi jo ollut lopuillaan! Tämän jälkeen kynsi kylmeni Gaviollakin ja vain muutamia yksilöitä havaittiin.

Kevään aikana määritetyistä Gavioista kuikkia oli 600 ja kaakku-reita vain 36 yksilöä, mikä on kevätjakautumaksi hyvin tavallinen. Näyttää siltä, että keväällä kaakkurit kiertävät alueemme (itäpuolelta), sillä syksyisin niitä määritetään yhtä paljon kuin kuikkia!

Yleensä Gavia-muuttoon yhdistetään varhaiset aamutunnit ja usein näin onkin; paikalliset linnut lähtevät muutolle aikaisin aamulla. Kuitenkin, jos haluaa Joensuun korkeudella nähdä massamuuttoa, kannattaa terästää tapitusta lähempänä puolta päivää,

vaikka aamutaivas olisikin ollut tyhjiällä Gavioista. Hyvä ja tyyppillinenä esimerkkinä tästä 24.5.84, jolloin näin puoleen päivään mennessä 13 Gaviaa, mutta sen jälkeen 3 tunnissa 600. Keväällä -87 massapäivän muutto saavutti huippunsa jo hyvissä ajoin aamupäivällä, joskin Kesälahden ja Joensuun tarkkailupisteiden välillä oli havaittavissa selvä ero muuton ajoittumisessa:

klo	5-	6-	7-	8-	9-	10-	11-	12-	13-	14-	18	yht.
Rasti 05.15-18.05	6	2	144	403	123	69	41	128	29	24		969
Linnunl. 10.00-12.30	?	?	?	?	?	220	103	30	?	?		353

Välimatka Kesälahden ja Joensuun välillä on linnuntietä n.70 km, jolloin 60-80 km/h nopeudella voimakkaaseen vastatuuleen lentäessä Gaviat kuroisivat siivun umpeen 1,5 - 2 tunnissa, mikä täsmää mukavasti havaintojen kanssa. Samalla tavoin voi laskeella Suomenlahdelta aamuvarhaisella lähtevien Gavia-massojen taittavan muutaman sadan kilometrin pikataipaleen 5-7 tunnissa ehtiäkseen tarkastamaan puolilta päivin Joensuun stajareiden vartion, kuten jo aiemmin oli puhe.

Vesiäiset (11900)

Vaativuudessaan vesiäismuutto kilpaili tasapäisesti kahden edellisen kevään kanssa. Tasaisen tylsästä muutosta erottui muutaman päivän pirteämpi jakso muun arktikan riemusaatossa V lopulla. Omille numeroilleen ylsi muutto Kes Ulponniemessä illansuussa, jolloin tunnissa muutti yht. 3100 vesiäistä (KM). Lajikohtaisesti eniten määritettiin alleja 28.5. Kes Rasti 745 m (OPP, EV), mustalintuja 27.5. Joe Höylas 360p130m (JMi), pilkka-siipiä 29.5. Rasti 103 m (JK, OPP, JV), ja lapasotkia 12.5. Joe Linnunlahti 13 p (ML).

Heti V puolivälin jälkeen tapahtuneesta satojen tuhansien vesiäisten muutosta Suomenlahdella ainoa merkki oli 16.5. yöllä Kes-Kit -alueella muuttaneet 750(3a) vesiäistä (ML ym). Vähälukuisemmista vesiäisistä pilkkasiipiä tavattiin selvästi enemmän kuin yleensä, kun taas lapasotkien määrä oli tavanomaisen pieni. Pilkkasiivet näyttäytyivät keväällä -87 poikkeuksellisen myöhään - vain 19 yks. (3 hav.) tavattiin ennen 26.5., kun niitä normaalisti ei enää V lopulla näe.

Kahlaajat

Arktiisten kahlaajien esiintyminen keväällä -87 oli ilahduttavan runsasta. Tundrakurmitsa-, punakuiri- ja suosirrisummien voittanutta en löytänyt yhdestäkään omistamastani 13:n viime vuosikerran Siipirikosta, vaikka esim. 70-luvun lopulla Outokummun kahlaajarannat olivat oivassa vedosa. Kurmitsan ja suosirrin massaesiintymiseen oli pääsyyinä sopivasti V lopulle ajoittunut kylmä koillisvirtaus, joka pudotti kahlaajat stajarien silmien tasolle. Samasta oli kyse punakuirin tapauksessa pari viikkoa aiemmin, jolloin räntäsateet ja armoton vastatuuli estivät kuirien tavanomaisen, nopean ylimuuton. Mikäli maakunnassa olisi sattunut olemaan edes yksi kunnan kahlaajaranta, jolle kylmyyden ja muuttolennon kangistamat kahlurit olisivat voineet laskeutua satapäisin laumoin, olisivat summat olleet vielä vakuuttavammat - nyt suurin osa havainnoista koski muuttavia tai satunnaisesti siellä täällä lepäileviä parvia. Lajiryhmän epäyhtenäisyyden takia perinteinen lajikohtainen katsaus on paikallaan.

Meriharukka (72) Tavanomainen yhteismäärä koostui läpi toukokuun siellä täällä tavatuista 1-3 yksilön ryhmistä sekä parista

suuremmasta potista, jotka olivat: 16.5. Kes 35 m (ML ym) ja 28.5. Vär Sääperi 20 p (ML).

Tylli (156) V puolivälistä kuukauden kestänyt, määrältään normaalia hieman runsaampi muutto huipentui V lopun kylmänpurkauksessa. Parhaat paikalliskeräntymät olivat 26.5. Pol Nisäjärvi 20 p (ML) ja 28.5. Out Sysmäjärvi 14 p (AP, PH). Parhaat muutot: 28.5. Joe Höylas 44(4a) m (JMi) ja Kes Rasti 22(3a) m (OPP, EV).

Tundrakurmitsa (550) Melkein Suomenlahden malliin! Normaalia kymmenen kertaa(!) runsaampi esiintyminen painottui tiukasti ajalle 26.-29.5., jolloin nähtiin kahta lukuun ottamatta kaikki kevään kurmitsat. 26.5. nautiskeltiin Pol Nisäjärvellä, kun 49 upeaan juhlapukuun sonnustautunutta tundrakurmitsaa piiperteli paikallisena rantaniityllä (ML). Seuraavana päivänä muutti Kes Ulponniemessä 31(3a) (KM). 28.5. oli paras päivä: Kes Rasti 144(12a) m (OPP, EV) ja Joe Höylas 103(7a)m2p (JMi). Viimeisenä päämuuttopäivänä kirjattiin Rastissa 122 (JK, OPP, JV) ja Joe Linnunlahdella 54(3a) muuttajaa (AP, JPu).

Karikukko (14) Yksittäisten lintujen lisäksi havaittiin 10.5. Vär Sääperi a5 p (ML ym) ja 11.5. Joe Utran kanava a6 p (HKo). Yhteismäärä ja esiintyminen olivat normaalit.

Punakuiri (400) Paras kuirikevät sitten Höytiäisen kanavan kulta-aikojen kokonaismäärän ollessa kymmenkertainen viime vuosien kevätsummiin verrattuna. Tosin melkoinen sattuma oli, että juuri, kun kuirien piti pyyhkäistä vanhalla rutiinilla nopeasti Itä-Suomen yli pesimäseuduilleen, nousi vastatuuli räntäsade mukanaan ja pakotti kuirit Karjalan kunnaille maihin. Niinpä parin päivän aikana P-K:n lintuharrastajilla oli harvinainen tilaisuus ihastella useassa paikassa kymmenien syvän punaruskeissa puvisaan komeilevien punakuirien parvia. Seuraavassa kaikki ha-

Karikukko, vähälukuinen läpimuuttaja (Valok. Hannu Eskonen)

vainnot: 10.5. Lip Heponiemi 3 p (LK), 11.5. Toh Tohmajärvi a32 m (ML), Vär Sääperi a110 m/p (ML,AP,JPa), Kon Pitkäranta 30 p (AA), Lip Lamminniemi 72 p (LK,KR) ja Lie Lampela 19 p (MO), 12.5. Sääperi 50 p/m (HKi), Pol Nisäjärvi 14 p ja Ruvaslahti ä pilvessä (ML) sekä Lie Kevätlahti 70 p (EL).

Mustaviklo (230) Runsas esiintyminen. V alussa käynnistynyt muutto huipentui 11.-13.5., jolloin nähtiin 90 % kevään yhteismäärästä. Parhaat keskittymät: 11.5. Toh Tohmajärvi 22 m+p (ML), 12.5. Vär Sääperi 50 p (JV), Pol Nisäjärvi 15 p ja Ruvaslahti 30 p (ML), 13.5. Sääperi 15 p (ML) ja Lie Kevätlahti 29 p (MO). Rähjäisellä säällä päämuuttoaikaan oli jälleen ratkaiseva merkitys hyviin kerääntymiin.

Päämuuttoajan jälkeen muutto hiipui nopeasti. Kuitenkin aivan V lopulla nähtiin muiden arktisten kahlaajien joukossa myös jokunen mustaviklo, viimeiset 29.5. Joe Linnunlahti 2 m (AP,JPu).

Punajalkaviklo (5) Kehno kevät. Esiintyminen kuitenkin mielenkiintoisesti kaksijakoisen: 1.-3.5. 2 ja 26.-29.5. 3 yksilöä. Ensimmäisen "aallon" lienevät aiheuttaneet "etelänpunajalkaviklot", jotka ovat levittäytymässä Suomenlahdelta sisämaahan, ja jälkimmäisen "pohjanpunajalat", jotka läpimuuttavat pohjoiselle (Kuolan?) rannikolle.

Isosirri (45) Ilahduttavan runsaasti havaintoja, joista valtaosa arktikapurkauksen yhteydessä 28.5. Kaikki havainnot: 28.5. Kes Rasti a2 m (OPP,EV), Toh Tohmajärvi 1 kie (ML), Joe Höylas 35 p/m (JMi) ja Linnunlahti a5 m (ML), 29.5. Kes Ulponniemi 1 m (KM) sekä lähempänä Suomenlahden päämuuttoaikaa 4.6. Lie Pielinen Vaarapahtat 1 p (EL).

Pikkusirri (0) Niin vain kävi - nollakevät! Olisi ehkä kaivattu kesäkuun alussa useampia retkiä Out Vuonokseen, joka viime vuosina on ollut omaa luokkaansa pikkusirripaikana.

Lapinsirri (55) Mukavasti havaintoja, joskin keskimääräinen parvikoko jäi varsin pieneksi. Esiintyminen 13.5.-23.6., suurin osa 21.-30.5. Selvästi eniten lapinsirrihavaintoja tehtiin Lie Kaupunginniemiessä, jossa 13.-30.5. oli sirrejä lähes päivittäin, parhaimmillaan 6 (MO). "Massat" nähtiin kuitenkin muualla: 24.5. Ilo Patvinuo 19 p (AA).

Suosirri (7800) Ennennäkemättömän raju muutto Itä-Suomen yli! 70-luvun lopun hyviin keväisiin verrattuna suurin ero oli, että sirreistä valtaosa nähtiin nimenomaan muuttolennessä eikä rypeässä jollain lietteellä. Biomassaa oli liikkeellä erityisesti 28.5., jolloin havaittiin kaikkiaan 5500 suosirriä (70% kevään kokonaismäärästä).

Vaikka suosirrimuutto alkoi jo V puolivälissä, ensimmäiset merkit kovasta suosirrikeväästä näkyivät vasta 26.5., kun Kes Ulponniemiessä havaittiin 550(7a) m (KM), Joe Höylaksella 23 kie + 2 reng! (JMi), Pol Nisäjärvellä 150 p (ML) ja Lie Kaupunginniemiessä 18m40p (MO). Seuraavana päivänä tahti kiihtyi: Kes Rasti 115(5a) m (OPP,EV), Ulponniemi 500(13a) + PK(=pieni kahlaaja) 600(5a) m (KM), Höylas 160(9a) m (JMi) ja Lie Kevätlahti - Kaupunginniemi 80(3a) kie 100p (EL,MO).

Päämuuttopäivän 28.5. hillittömästä menosta ja meiningistä pääsivät nautiskelemaan vain OPP,EV Kesälahdella ja ML,JMi Joensuussa. Rastin stajarit seisovivat asemissaan kuin tatit aamusta iltaan ja ynnäsivät ohessa huikeat 2900(67a) muuttavaa suosirriä + 420(14a) PK:aa. Joensuussa JMi näki Hylasilla katkonaisesti tapittaen 1100(25a)m400p ja ML Linnunlahdella 2 1/2 tunnin tehotarkkailussa 800(21a) m suosirriä, joista osa meni reilusti oikealta ohi ja nähtiin siten myös Höylasilla. Yhteisumma Joensuussa oli samat parvet karsien 1900 sirriä.

Kuten Gaviioillakin, pystyttiin yksityiskohtaisten muistiinpanojen ansioista tekemään vertailua suosirrimuuton kulusta Kesälahden ja Joensuun välillä:

klo	5-	6-	7-	8-	9-	10-	11-	12-	13-	14-18	yht.
Rasti 05.15-18.05	525	804	222	523	503	94	47	13	100	54	2900
Linnunl. 10.15-12.30	?	?	?	?	?	300	173	313	?	?	800

Kesälahden muuton huippuvaihe meni ohi kl 10:een mennessä, mutta kesti Joensuussa terävänä puolille päivin, minkä jälkeen alkoi sielläkin pahin rynnistys laantua. Gavioiden tapauksessa tehdyt pohdinnat em. paikkojen välisestä erosta pätevät hyvin tässäkin. Suosirreillä parvien eteneminen näytti kestäneen pitempään hieman suremmasta lentonopeudesta huolimatta, mutta koska suosirrit seuraavat tarkemmin vesistöreittejä ja helposti jäävät pörräämään joksikin aikaa ennen mannerta, joka tulee Kesälahden ja Joensuun välillä eteen pariinkin otteeseen, kestää niiden matka ko. välillä pitempään. Muuttoparvien keskimääräinen koko oli Rastissa 43, Höylasilla 49 ja Linnunlahdella 38 yksilöä. Suurimmat muuttoparvet olivat vastaavasti 200, 250 ja 200 yksilöä. Näin em. luvuista ja muoton ajoittumisesta voidaan päätellä pääasiassa samojen lintujen ohittaneen sekä Kesälahden että Joensuun tarkkailupisteet.

Muualla nähtiin päämuuttopäivänä muun retkeilyn ohessa pienempiä määriä. 29.5. todettiin vielä pientä räppiäismuuttoa: Rasti 206 m (JK,OPP,EV), Ulponniemi 172 m (KM) ja Linnunlahti 166 m (AP,JPu). Viimeinen suosirri lenteli 14.6. Out vuonoksessa (ML,AP,HKo).

Kuovisirri (1) Huhujen mukaan ilmestyi keväällä harvinainen kuovisirri tarkkailijoilleen 30.5. Joe Höylasilla.

Pulmussirri (0) Eipä nähty ainoatakaan, mutta ei ollut ensimmäinen kevät ilman pulmussirriä - edelliset kevähavainnot la-

Vesipääsky, myöhäisimpiä arktisia muuttajia (Valok. Hannu Eskonen)

jista tehtiin v.1982 ja -79, jolloin ne tarkastettiin vielä ARK:ssa.

Jänkäsirriäinen (20) Yllättävää oli tänä kahlaajien huippukeväänä jänkösirriäisten vähyys oikea-aikaisista pudotussäistä huolimatta. Kaikki havainnot: 26.5. Pol Nisäjärvi ain.6 p (ML), 28.5. Out Sysmäjärvi 4 p (AP,PH), 30.5. Joe Höylas 9(3a) m (AP,JPu) ja 31.5. Lie Kaupunginiemi 1 p (MO).

Vesipääsky (28) Otollista kulisseista huolimatta keskinkertainen esiintyminen ajalla 20.30.5. Kaikki havainnot: 20.5. Toh Tohmajärvi 1 m (ML), 26.5. Pol Nisäjärvi ain.5 p (ML) ja Lie Kaupunginiemi 1 p (MO), 28.5. Vär Sääperi ä (ML) ja Out Sysmäjärvi 9 p (AP,PH), 30.2. Joe Höylas 3 m (AP,JPu) ja Sysmäjärvi 8 p (AP,VJ).

Kihut (36)

Hyvä kihukevät. 20.5.-8.6. nähdystä 34 merikihusta ja 2 kihusp:stä - "lusikkapyrstöt" kiersivät tällä kertaa stajarit - 20 havaittiin Kesälahden tarkkailupisteissä ja loput 16 Joensuussa. Parhaita päiviä olivat 28.5. yht. 7 kihua ja 29.5. yht. 11 kihua (mm. Kes Rasti 6(2a) m (OPP,JV)). Suurin parvi oli 25.5. Joe Höyt.kanava 5 m.

Värimuodot ilmoitettiin 26 yksilöstä: 22 vaaleaa, 4 tummaa.

Taulukko 1. Arktisten muuttajien yhteismäärät lajeittain keväällä 1987 Pohjois-Karjalassa.

Kuikka	590	Meriharakka	72	Pikkusirri	0
Kaakkuri	36	Tylli	156	Lapinsirri	55
Gavia sp.	3230	Tudrakurmitsa	550	Suosirri	7800
Lapasotka	30	Karikukko	14	Kuovisirri	1
Alli	4600	Punakuiri	400	Pulmussirri	0
Mustalintu	2100	Mustaviklo	220	Jänkäsirriäinen	20
Pilkkasiiپی	280	Punajalkaviklo	5	Vesipääsky	28
Vesilintu sp.	4800	Isosirri	44		

KEVÄÄN 1987 VAELLUSLINNUT

Jouni Pursiainen

Keväällä monien runsaidenkin syysvaeltajien, kuten tiaisten, liikehdintä on vähäistä tai huomaamatonta. Toisaalta reviereilleen jo asettuneet linnut aiheuttavat tulkintapulmia.

ilmeisesti näistä syistä kevätvaellushavainnot ilmoitetaan niukasti.

Hiiripöllö 29.4. pyh Hammaslahti 1p (MH).

Pikkutikka Havainnot neljästä yksilöstä ilmoitettiin, ilmeisesti kaikki pesiviä.

Hippiäinen Hippiäisiä ei juuri selvinnyt hengissä ankaran talven yli. Huhtikuussa nähtiin jo muuttohippiäisiä: mm.

12.4. Lie Rauhala 1 (MO), 20.4. Kon Selkie 1 (HKO) ja 28.4.

Kon Jakokoski 1 (MP,HP).

Tilhi Laji oli koko talven tavallista vähälukuisempi. Paluuvauellus pesimäalueille huhti-toukokuussa tuntui tavanomaiselta.

Huhtikuun puolella mm. Lie Rauhala 2.4. 10 p ja 9.4. 11p (EL),

Kon Jakokoskella 3.4. 5m, 7.4. 15m ja 14.4. 3m (MP,HP), 30.4.

Ilo Naarvassa 15p (HH,OI) ja Kon Kulhossa 30.4. peräti 30p (HKä).

Toukokuulta neljä havaintoa: 1.5. Rää Haapasalmi 8m (MH), 2.5.

Vär Sääperi 1m (JP ym.), 10.5. Lie Rauhala 1+1p (MO) ja 14.5.

Lie Rauhala ä (EL).

Vihervarpunen Vihervarpusia ei talvella havaittu. Kevätmuuton alkua kuvastavat 10.4.-18.4. ilmoitetut 7 yksilöä.

Urpiaainen Maaliskuussa vähälukuinen. Urpiaismuutosta tehtiin

havainnot koko huhtikuun ajan ja toukokuussa aina 12.5. asti.

Seuraavassa suurimpia määriä: Kon Jakokoski 3.-4.4. yhteensä

noin 100 p/m (MP,HP), 12.4. Lie Kaupunginiemi 100 p/m (MO),

17.4. Lie Vuonilahti 100 p/m (MO), 1.5. Rää yhteensä noin 200m

(MH), 30.4.-1.5. Ilo Haaralamminvaara yht. n. 100m (OI,HH),

10.5. Lie Rauhala 125+150+100m (MO) ja 12.5. Lie Riihivaara

100m (MO).

Taviokurna Yllättävän myöhäinen havainto: 28.4. Lie

Lamminkylä koiras p (MO).

Käpylinnut Huhti-kesäkuussa pientä vaeltelua: Kon Selkiellä

5.4. 5 SW, 20.4. 7m, 30.5. 22m ja 8.6. 14m (HKO). 17.4. Joe

Karsikko 10 W (JP).

18.5. koettiin Kes Rastissa Loxioiden "päämuutto", kun 453(35a) + 12 ä muutti pohjoiseen aamun tunteina (Olli-Pekka Pietiläinen). 22.5. Kes Rastissa puolestaan 130(10a) m klo: 5.20-7.30 (Olli-Pekka Pietiläinen).

MH = Markku Halonen, Mikko Hiltunen, OI = Outi Isokääntä, HH = Heikki Holmström, HKO = Harri Kontkanen, HKä = Harri Kämäräinen, EL = Esko Lappi, MO = Marko Ojala, HP = Hannu Piironen, MP = Matti Piironen ja JP = Jouni Pursiainen.

KESÄHAVAINNOT 1987 POHJOIS-KARJALASSA

Juha Miettinen

Palautettujen lomakkeiden määrä on ilahduttavasti jälleen hieman edellisvuotista suurempi (38 kpl). Lisäksi havaintomäärää kasvatti toista vuotta käynnissä ollut atlas-projekti. Tosin atlaksesta kertyi havaintoja edellisvuotta vähemmän johtuen siitä, että atlas-lomakkeilla tarvitsi ilmoittaa vain kohonneet pesimisvarmuusindeksit. Kiitokset havaintojaan ilmoittaneille sekä erityisesti Hannu Lehtorannalle ja Esko Lapille kesähavaintojen poimimisesta atlas-lomakkeilta.

Kesähavaintolajistoon tehdään vuodesta 1988 alkaen seuraavat muutokset. Suomen lintulajiston uhanalaiset lajit luetteloinut komitea arvioi silmällä pidettävien luokkaan käenpiian ja sisämaan selkälokit. Nämä on ainoat komiteamietinnön lajeista, joista ei vielä ole kerätty kesähavaintoja. Sen vuoksi näistä kahdesta lajista kerätään pesimähavainnot. Lisäksi kerätään havaintoja hempon pesinnästä. Sen sijaan viherpeippo poistetaan kesähavaintolistasta.

Toukokuu oli kylmä ja vähäsateinen. Etenkin kuun lopun kylmäjakso viivytti hyönteissyöjiä saapumista ennätysmyöhäiseksi. Eikä säät juuri parantuneet kesällä. Kesäkuun keskilämpötila oli vain hieman normaalin alapuolella, mutta heinäkuun yli kaksi astetta johtuen yksinkertaisesti siitä, että taivas oli lähes jatkuvasti pilvessä. Vettä satoi ennatysmäärin: yli kaksi kertaa normaalia enemmän!

Taulukko 1. Touko-, kesä- ja heinäkuun 1987 keskilämpötila ja sademäärä sekä vuosien 1931-60 keskiarvolämpötilat ja sademäärät. Lähde: Ilmatieteenlaitoksen kuukausikatsaukset, vol. 81.

Joensuu

	V	VI	VII
1987 keskilämpötila (C)	7,1	13,4	14,6
1931/60 keskiarvo (C)	7,8	13,6	16,7
sademäärä (mm)	38	100	154
1931/60 keskiarvo (mm)	58	58	72

Seuraavassa havainnoitsijaluettelo, jossa lomakkeiden palauttaneiden nimet on alleliivattu:

PAa = Petri Aaltonen, PA = Pentti Ahola, MA = Markku Alanen, JH = Jari Halonen, MH = Markku Halonen, VH = Veli Hassinen, RH = Raimo Heinonen, HH = Heikki Holmström, JHy = Juhani Hyttinen, IH = Ismo Hyvärinen, AI = Asko Ihalainen, TI = Tuomas Immonen, OI = Outi Isokääntä, JJ = Juha Juutinen, PJ = Paavo Järvinen, RK = Risto Kahri, JK = Jaakko Karttunen, LK = Lauri Karttunen, HKI = Hannu Kivivuori, TK = Tatu Koistinen, HKo = Harri Kontkanen, VK = Veikko Korhonen, KaK = Kari Koskela, KiK = Kimmo Koskela, HKä = Harri Kämäräinen, EJL = Esa J. Laaninen, AL = Annikki Lappalainen, ELi = Esko Lappi, RL = Raimo Latja, ALe = Aila Lehtoranta, HL = Hannu Lehtoranta, Jouni = Jouni Lehtoranta, JuL = Jukka Lehtoranta, RL = Risto Leikas, KL = Kalle Leivo, ML = Mauri Leivo, VM = Veikko Makkonen, TMa = Tuomo Martikainen, JMa = Jarmo Martiskainen, KM = Kimmo Martiskainen, KaM = Kalevi Matikainen, JMä = Juha Merilä, JMi = Juha Miettinen, TM = Tapani Missonen, PMu =

Pertti Mulari, PM = Pertti Mähönen, MO = Marko Ojala, PP = Petri Palviainen, PaP = Pasi Parkkinen, APO = Alpo Parkkonen, AP = Ari Parviainen, MPE = Matti Pihlatie, M&HP = Matti & Hannu Piironen, RP = Rauni Piironen, JoP = Jouni Pursiainen, VP = Veli Pusa, JaP = Jari Pussinen, AR = Ari Rajasärkkä, MR = Matti Riikonen, KRi = Kalervo Rinne, KR = Kauko Rouhiainen, KRu = Kalle Ruokolainen, HS = Heikki Saarialho, JS = Jarmo Sallinen, JS = Juha Suomalainen, AT = Ari Tanskanen, MTe = Mika Teivonen, MT = Markku Tolvanen, ET = Erwin Tuppurainen, JV = Juha Valonen, KV = Kari Varonen, JVe = Jari Vesterinen, AV = Antti Vänskä, PZ = Pentti Zetterberg.

Kuntalyhenteet:	Eno = Eno	Nur = Nurmes
	Ilo = Ilomantsi	Out = Outokumpu
	Joe = Joensuu	Pol = Polvijärvi
	Juu = Juuka	Pyh = Pyhäselkä
	Kes = Kesälahti	Rää = Rääkkylä
	Kii = Kiihtelysvaara	Toh = Tohmajärvi
	Kit = Kitee	Tuu = Tuupovaara
	Kon = Kontiolahti	Val = Valtimo
	Lie = Lieksa	Vär = Värtsilä
	Lip = Liperi	

Lajikohtainen katsaus

Kuikka (Gavia arctica) Kuikkahavaintoja ilmoitettiin selvästi aikaisempaa paremmin, sillä huolimatta havaintojen vähenemisestä atlas-lomakkeilla, kertyi tietoja peräti 74 (v.86 67, v.85 25) varmasta tai todennäköisestä pesinnästä (Eno 3, Ilo 3, Juu 4, Kes 12, Kii 4, Kit 5, Kon 9, Lie 16, Lip 4, Out 7, Rää 4, Tuu 2, Val 1). Löydettyissä pesissä oli keskimäärin 1.6 munaa (N=5) (v.86 1.6) ja havaituissa poikueissa oli 1.87 poikasta (N=15) (v.86 1.82, v.85 1.56). Onnistuneissa pesinnoissa poikastuotto oli jopa erinomaista edellistä vuotta parempi. Tuhoutuneita pesintöitä ilmoitettiin kaksi, joista ainakin toinen tuhoutui vedennousun takia. Todennäköisesti pesivien lisäksi ilmoitettiin 18 eri paikasta 1-7 yksilöä, joista osalla lienee pesintä epäonnistunut.

Kaakkuri, uhanalainen pesimälintumme (Valok. Hannu Eskonen)

Kaakkuri (Gavia stellata) Tietoon tuli Kiteeltä uusi pesäpaikka, jossa ilmoittajien mukaan on pesitty jo useita vuosia (VM). Kaikilta vanhoilta pesäpaikoilta ei saatu havaintoja. Pesintöjä todettiin viisi (Kes, Kit, Kon, Lie 2), joista onnistui ainakin kolme (2+1+1 poik.; MPe, VM).

Härkälintu (Podiceps griseigena) Havaintoja hieman aikaisempaa enemmän (37 ♂/♂; v.86 25, v.85 34). Huomion arvoista on Juuan havaintojen lisääntyminen vuosi vuodelta. Havainnot kunnittain: Juu 8, Kes 7, Kit 6, Lip 2, Out 3, Pol 1, Pyh 1, Rää 9.

Mustakurkku-uikku (P. auritus) Havaintoja ilmoitettiin aikaisempaa enemmän (26 ♂; vrt. Taulukko 1.). Lisäys havaintomäärään johtuu pääasiassa ML:n retkeilystä uusilla podari-alueilla: Pol Nisäjärvi 1, Toh Tohmajärvi Peijonniemenlahti 7 ja Suksilampi 1 pari. Lisäksi uusia paikkoja olivat PM:n atlashavainnot pareista ruuduista 694:62 (Lip) ja 693:68 (Tuu) sekä HL:n havainto: Nur Suojärvi 25.6. 1 yks. Parimäärät kunnittain: Joe 1, Juu 2, Kit 6, Kon 1, Lip 1, Out 2, Pol 1, Rää 2, Toh 8, Tuu 1 ja Vär 1.

Taulukko 1. Eräiden lajien havaintomäärät (paria/Koirasta; palokärki, törmäpääsky ja korppi: pesintöjen määrä) Pohjois-Karjalassa vuosina 1981-7. Vuosien 1981-3 tiedot on yhdistetty, jolloin samalta paikalta huomioitu vain yhden vuoden tiedot.

	1981-3	1984	1985	1986	1987
Mustakurkku-uikku	29	20	14	22	26
Laulujoutsen	9	12	7	27	29
Pikkutikka	3	6	17	18	12
Pohjantikka	4	1	8	5	6
Palokärki	?	5	6	4	12
Törmäpääsky	?	1077	1185	1230	1929
Korppi	?	8	9	16	16

Heinätavi (Anas querquedula) Heinätavit joko pikku hiljaa vähenevät tai havaintojen ilmoittamisinto laskee. Tuloksena 1980-luvun huonoin noteeraus (16 ♂/♂) atlas-projektista huolimatta.

Uivelo (Merqus albellus) Uiveloita jää säännöllisesti joka vuosi P-Karjalaan kesäksi. Pesintää ei ole varmistettu sitten 1970-luvun. Tämän kertaiset havainnot: o 11.6. Kit Päätyeenlahti (ML), ♂ 7.6. Lie Hopealampi (AT), 2o 20.-30.6. Toh Tohmajärvi (ML), o 19.6. Vär Sääperi (HH).

Mustalintu (Melanitta nigra) Paikallisia mustalintuja ei löytynyt, mutta sen sijaan mielenkiintoinen kesämuuttohavainto: 26.7. 145 S Joe Peltola (PZ).

Metsähänhi (Anser fabalis) Ilomantsista yksi ja Lieksasta seitsemän pesimäaikaista havaintoa, joista kaksi poikuehavaintoa (PMu, AT). Lisäksi yksi mahdollinen pesimähavainto: 24.6. 1 yks Kon Iso-Suopoli (MPe).

Sepelhanhi (Branta bernicla) Kaksi havaintoa muuolta myöhästyneistä: 19.6. 2 Joe Pyhäselkä Selkäsaari (JVe) ja 12-13.6. 1 Rää Hypönniemi (Petri Kurki/MH).

Valkoposkihanhi (Branta leucopsis) Niin ikään kaksi havaintoa: 24.6. 1 Toh Tohmajärvi (ML) ja 20.8. 1 Juu Järvikylä (ilm. KiK). Jälkimmäinen yksilö ammuttiin sorsastuksen aloituspäivänä; hanhi oli rennastettu heinäkuussa 1986 poikasena Etelä-Ruotsissa!

Laulujoutsen (Cygnus cygnus) Joutsen valloittaa yhä uusia pesimäpaikkoja; pesiviä pareja ilmoitettiin ennätys 29 (vrt. Taulukko 1.) vaikka läheskään kaikilla vanhoilla paikoilla ei käyty. Uusia pesäpaikkoja tuli tietoon peräti 16: Ilo 1 (IH), Juu 3 (HL), Lie 9 (AR, JMa, RL, MR, EL), Nur 1 (HL), Rää 1 (HE), Val 1 (VK). Kaikkiaan on 1980-luvulta tiedossa maakunnasta 51 paikkaa, joissa joutsen on varmasti pesinyt.

Seuraavassa parit ja ilmeisesti pesimättömät yksilöt kunnittain: Eno 1+4, Ilo 2+0, Juu 3+1, Kit 0+12, Kon 1+1, Lie 18+4, Lip 0+1, Nur 1+0, Out 1+1, Pol 0+1, Rää 2+0, Val 0+3. Poikueissa (hyvin eri-ikäisissä) oli keskimäärin 4.64 poikasta (N=11) (v.86 4.4, v.85 4.2, v.84 4.1), joten näyttää siltä, että myös joutsenpoikueiden koko olisi kasvanut viimeisten neljän vuoden aikana.

Peltopyy (Perdix perdix) Ensimmäinen varmistettu havainto lajista 1980-luvulla: 4.7. 1 Ä Kit Siikaniemi (JV ym.).

Riekko (Lagopus lagopus) Havaintomäärissä palattiin normaalitasolle, kun atlaksen kautta tulleet tiedot vähenivät. Varmoja pesintöjä ilmoitettiin 7 (v.86 12). Uusia havaintopaikkoja ilmoitettiin neljä: Juu Löksä (HL), Kit Kirkkosuo (APo), Out Marjasalo (AL), Pol Viklinrimpi (ML) ja lisäksi kuusi havaintoa "uusilta" atlasruuduilta Lie-Ilo. Poikue/pesämäärät ja muiden havaintojen yksilömäärät kunnittain: Ilo 1+4, Juu 1+0, Kii 0+4, Kit 0+2, Kon 1+0, Lie 3+6, Out 1+2, Pol 0+2 ja Toh 0+3.

Kurki (Grus grus) Kurkia seurattiin kesällä tavallista tarkemmin, sillä havaintoja todennäköisesti pesivistä pareista kertyi peräti 54 (v.86 35, v.85 15). Pesimättömiä lintuja laskettiin 74 (v.86 55, v.85 69) suurimman parven (17 yks.) lennellessä Rääkkylässä (KaK). Kaikissa löydettyissä pesissä (4) oli 2 munaa. Kahdeksasta poikueesta ilmoitettiin poikasmäärä, joista kahdessa oli vain yksi poikanen (tosin useimmat havainnot hyvin ruorista poikueista). Vuosi 1988 on Euroopan kurkivuosi, joten toivottavasti havaintoja kertyy yhtä mallikkaasti. Parantamisen varaa on ehkä poikasmäärien ilmoittamisessa.

Nokikana (Fulica atra) Kanahavaintoja ilmoitettiin niukasti vanhoilta paikoilta, mutta useita uusia tapaamispaikkoja löytyi: Lie Pokronlampi (MO), Pyh Niemennokka (EM) sekä atlashavikset ruuduilta 688:66 (Kit;PJ) ja 697:64 (Kon;JK). Suurin parimäärä laskettiin Toh Peijonniemenlahdelta (9;ML).

Meriharukka (Haematopus ostralegus) Yksi kesähavainto ilmoitettiin: 21.6. 3NE, 13E (PZ).

Kapustarinta (Pluvialis apricaria) Kapustoista kertyi runsaasti havaintoja "uusilta" pesimäsoilta. Eniten pareja laskettiin Kii Valkeasuolla (8;PA), Kes Juutinsuolla (5;KM) ja Pol Viklinrimmellä (ML). Kit Kirkkosuolta löytyi pesä (APo). Yhteensä ilmoitettiin vähintään 49 paria. Pesimäsoiden määrä kunnittain: Ilo 4, Juu 4, Kes 2, Kii 1, Kit 1, Lie 5, Nur 2 ja Pol 2.

Jänkäkurppa (Lymnocyptes minimus) Kon Pitkärannan kopottelijan lisäksi löytyi jänkiä vain atlasruudusta 703:68 (Lie;MT).

Käki (Cuculus canorus) Käen poikasia tavattiin kahdessa leppälinnun pesässä (KiK, HKä, EL). Lisäksi sadekesän takia kehityksessään myöhästyneitä lentopoikasia hortoili talojen pihossa ainakin Juussa (HL) ja Rääkylässä (Matilainen/JMi).

Kehrääläinen (Caprimulgus europaeus) Lieneekö toukokuun koleudella ja sadekesällä ollut vaikutuksensa, kun kehrääläisiä löytyi edellisvuosia vähemmän (vrt. Taulukko 1.). Ilmeisesti ainakin 1980-luvun ensimmäinen pesä löytyi Kes Savilahdesta (KM). Valitettavasti pesintä epäonnistui.

Taulukko 2. Eräiden lajien havaintomäärät (♂/♀) Pohjois-Karjalassa 1982-7.

	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Kehrääläinen	4	11	10	15	16	9
Kuhankeittäjä	19	28	34	34	63	78
Kultarinta	18	25	36	39	21	27
Mustapääkerttu	20	22	22	18	23	42
Idänuunilintu	10	17	11	13	11	14
Lapinuunilintu	4	5	13	5	5	14
Kultasirkku		24	24	29	25	33

Harmaapäätikka (Picus canus) Harvinainen kesähavainto tästä talvisesta lintulautavieraasta: Toh Kirkkonieniemi 2.ja 11.6. 1 äänt. (ML).

Pikkutikka (Dendrocopos minor) Pikkutikkahavaintoja ilmoitettiin kahta edellisvuotta vähemmän. Kuitenkin uusia havaintopaikkoja löytyi peräti 7: Kii Heinävaara ♂ (KiK), Kon Rantakylä pesä (MPE), Pol ruutu 697:62 ♂ (JHy), Pyh Hopealahti o (KiK), Mulo (AP) ja Niemennokka 1 (EM) sekä Rää Rasivaara ♀♀ (MH). Kontiolahden lisäksi löytyi pesä vain Iiksenvaaran vanhalta paikalta, jossa jo v.85 rengastettu pariskunta pesi edelleen yhdessä! (KiK). Lisäksi Höylaksella rengastettu nuori lintu oli ilmeisesti lähialueella syntynyt. Havainnot kunnittain: Joe 2, Kii 1, Kit 2, Kon 2, Pol 1, Pyh 3 ja Rää 1 paria/♂.

Pohjantikka (Picoides tridactylus) Tavanomaisen niukasti havaintoja tästä korpimetsien lajista (vrt. Taulukko 1.). Kaikki havainnot: Ilo Petkeljärvi poikue (I.Hyvärinen), Kit ruutu 688:66 (PJ), Kon ruutu 697:61 (JK), Lie ruudut 701:65 ja 701:69 (JMa ,RL) sekä Hietajärvi ♂ (AT).

Palokärki (Dryocopus martinus) Todella ilahduttavan hyvä palokärki-vuosi. Edellisvuotinen ennätys parani roimasti (50 paria/yksilöä, v.86 36, v.85 12). Havainnot kunnittain: Eno 1, Ilo 3, Juu 3, Kes 7, Kit 3, Kon 5, Lie 9, Lip 2, Nur 2, Out 1, Pol 2, Pyh 1, Rää 5, Toh 1, Tuu 3 ja Val 2 paria/yksilöä. Ainoastaan Lieksan ja Tuupovaaran havainnot vähenivät johtuen ilmeisesti siitä ettei samoista atlas-ruuduista enää ilmoitettu havaintoja uudestaan. Uusia löytöpaikkoja ilmoitettiin peräti 35! Myös pesintöjä varmistettiin edellisvuosia enemmän (vrt. Taulukko 1.): Juu Timovaara (R.Jelonen/HL), Kes keskusta 3 poik. reng. (JMi) ja Salokylä (KM), Kit Puhos 4 poik. ja Sautakumpu 1 poik.reng. (JMi), Kon Romo 3 poik.reng. (KiK), Lie ruudut 701:66 (MR) ja 707:64 (T.Martikainen), Pol ruutu 697:62 (JHy), Rää Jaamankangas 5 poik.reng.(JMi) ja Mäensalo (Väyrynen/MH) sekä Val Riikangas 4 poik.reng. (P.Timonen/VK).

Käenpiika (Jynx torquilla) Vaikka havaintoja ei vielä virallisesti kerättykään, kertyi niitä atlas-lomakkeilta ja erikseen pyytämällä julkaistavaksi asti. Kaikkiaan havaintoja oli 40 eri paikasta, joista varmistetut pesinnät seuraavassa. Ilo ruudut 695:69, 696:69 ja 699:64

Pikkukuoveja havaittiin ennätysmäärä (Valok. Hannu Eskonen)

Pikkukuovi (Numenius phaeopus) Pikkukuoveja tavattiin ennätysmäärä. Havainnot kunnittain (parimäärä): Ilo 4, Kes 2, Kii 7, Kon 3, Lie 6, Nur 7, Out 1, Pol 6 ja Tuu 2. Eniten pareja laskettiin Kii Valkeasuolla (7;PA) ja Pol Viklinrimmellä (5;ML).

Punajalkaviklo (Tringa totanus) Mahdollinen pesintähavainto: Kii Valkeasuolla varoitteli vaimesta 6.7. 1 yksilö (PA).

Suokukko (Philomachus pugnax) Edellisvuotiseen tapaan löytyi mahdollisesti pesiviä viideltä paikalta, joista kahdelta ei aiemmin ole ilmoitettu havaintoja: Pol Viklinrimpi (3♂♀) ja Toh Peijonniemenlahti (1♂♀;ML).

Vesipääsky (Phalaropus lobatus) Kon Pitkärännän suunnasta löytyi toista kertaa (edelliset v.83) kesäisiä vesipääskyjä: 21.6. 1 var. Ruotinsaari (KiK,JS). Näiden lisäksi on P-K:sta havaintoja 1980-luvulla vain kaksi (Ilo ja Out).

Pikkulokki (Larus minutus) Pikkulokin esiintyminen oli ilmeisesti edellisvuotista runsaampaa. Kokonaisparimääräksi arvioitiin 630 (v.86 313). Uusia yhdyskuntia tuli tietoon peräti kahdeksan: Kon Iso Suopoli 20 ♀♀ (MPE), Kon Ruotinsaari 100 ♀♀ (JS,KiK) (jonne ilmeisesti suurin osa Pitkärännän pikkulokeista on siirtynyt), Lie Viensuu Kalinlahti (MR), Nur ruutu 704:60 (Mervi Kunnasranta), Pyh Niemennokka (EM), Rää Jaama Petroniemi (A.Halonen/MH), Val Kalliojärvi (HL) ja Valtimojärvi <3♂♀ (Airi Meriläinen/HL).

Uuttukyyhky (Columba oenas) Ei havaintoja.

poikueet (JaP,PP,JJ), Joe Iiksenvaara ja Matara 8+9 poik.reng. (KiK), Kit Ikolansaari 6 poik.reng. (osa maahd.jo lähtenyt; MH,JMi) ja ruutu 688:66 pesä (PJ), Kon Selkie 8 poik.joista 6 myöh.reng. (HKO,KiK), Kulho pesä (Ujala/KiK) sekä ruudut 695:64 (pesä;JS) ja 695:65 (poikue;JS), Lie Vuonilahti pesä (MR), Lip ruutu 693:63 pesä (KRO), Pol 2 poikutta ruudussa 696:62 (JHy,VH), Pyh Niemennokka pesä (EM) ja Rää Haapasalmi 10 poik.reng. (MH,JMi). Kaikkiaan varmistui pesintöjä 17; poikueissa oli keskimäärin 8.75 poikasta.

Kuhankeittäjä (Oriolus oriolus) Huolimatta sateisesta ja koleasta ke-sästä löytyi kuhiksia maakunnasta jälleen aikaisempaa enemmän (vrt. Taulukko 2.). Tosin syynä tähän on pääasiassa se, että Kesälahdelta ilmoitettiin havainnot aiempaa tarkemmin (KM). Mutta ilmeisesti to-dellisuudessakin oli kukankeittäjiä yhtä paljon kuin edellisvuonna. Havainnot kunnittain (suluissa v.86): Joe 3 (2), Juu 3 (1), Kes 30 (13), Kii 1 (2), Kit 7 (3), Kon 5 (7), Lie 1 (6), Lip 7 (8), Out 3 (3), Pol 3 (-), Pyh 2 (2), Rää 8 (11), Toh 4 (-) ja Tuu 1 (1).

Törmäpääsky (Riparia riparia) Uusia yhdyskuntia ilmoitettiin peräti 27: Ilo Myllykorpi (JMi) ja Tikanautio (PP), Kes Särkänpää (TM), Kit Juurikka (2 koloniaa) ja Tasapää (VM), Kon Hautajärvi (JMi), Lie Re-posuo (EL), Lip Lamminniemi ja Riihilahti (LK), Nur Kourukoski, Saramo ja Sarasuo (KRU, HL), Out Maljasalmi (KL), Rää Juhmakka, Patamäki ja Sintsi (KaK), Toh Kemie (HKi) ja Saario (HH), Val Juuposärkkä ja Riihi-kangas (VK), Vär Selkäkylä ja kaatopaikka (HKi) sekä Jänisjoen penkat Vääräkoscella, Kattilakoscella ja sillalla (HS). Uusien tarkastettujen paikkojen ansiosta oli parimäärä huomattavasti edellisvuosia suurempi (vrt. Taulukko 1.). Molempina vuosina tarkas-tetuissa yhdyskunnissa olivat parimäärät keskimäärin hieman laskeneet (vrt. Taulukko 3.). KM mukaan on Kesälahdella yhdyskunnat huomatta-vasti vähentyneet soranoton ja käytöstä poistettujen kuoppien maise-moinnin takia. Sama kehitys on nähtävissä esimerkiksi Liperissä, mutta ilmeisesti toistaiseksi on pääskyille riittänyt vaihtokuoppia eikä maakunnan kokonaiskanta liene vähentynyt.

Taulukko 3. Törmäpääsky-yhdyskuntien parimäärät Pohjois-Karjalassa 1986/87. Mukaan otettu vain yhdyskunnat, joista havaintoja molemmilta vuosilta.

Paikka	Parimäärä/kolojen määrä		Havainnoitsija
	1986	1987	
Eno Novikka	85	32	AT
Sarvinki Kaiskuvaara	160	110	RH
Sarvinki Pirttivaara	100	140	RH
Ilo Putkela	100	100	PP
Kii Murtojärvi	150	150	PA
Mäkrä	20	20	PA
Lip Niva	20	25	LK
Yhteensä	635	577	

Korppi (Corvus corax) Korpin pesintöjä varmistettiin yhtä paljon kuin edellisvuonna (16; vrt. Taulukko 1.). Pesinnät kunnittain: Ilo 2, Joe, Juu, Kit, Lie 6, Lip, Pol, Tuu 2 ja Val. Uusia pesäpaikkoja tuli tietoon viisi: Joe Ketunpesä (KiK), Kit Papinniemenkangas (JMi), Lie Savijärvi (EL), Pol Nisjärvi (ML) ja Val Koiravaara (A.Laatikainen/HL). Pesissä oli rengastusikäisiä poikasia keskimäärin 4.00 (v.86 4.75, v.85 4.17, v.84 3.5). Juu Polvelan pesässä oli 4 munaa, joista kehittyi 3 rengastusikäistä poikasta (HL). Kaikki tie-dossa olleet pesinnät onnistuvat.

Mustavaris (Corvus frugilegus) Ei kesähavaintoja.

Naakka (Corvus monedula) Joensuun ulkopuolelta ilmoitettiin havainnot kahdesta atlas-ruudusta: 695:71 (Ilo;RK) ja 704:63 (Lie;MR).

Kuukkeli (Perisoreus infaustus) Kuukkeleita nähtiin Lie-Nur-Val alueen ulkopuolella vain Lip Mutkanvaarassa 17.7. ain.4 (LK). Lieksasta il-moitettiin yksi poikue (PMU). Yksilömäärät kunnittain: Lie 13, Lip 4, Nur 1 ja Val 4.

Pähkinähakki (Nucifraga caryocatactes) Ainostaan yksi havainto: Joe Noljakka 23.6. 1 (EJL).

Sinitiaainen (Parus caeruleus) Pesintöjä varmistui tavallista enemmän: Joe Hukanhauta 9 poik.reng. (Ovaskainen/JMi) ja Noljakka poikue (JMi), Kit Vesitorninmäki 10 poik.reng. (VM,JMi) ja poikue ruudussa 688:66 (PJ), Lip Roukalahti 9 poik.reng. (Tyni/JMi), Out pesinnät ruuduissa 695:60 ja 696:60 (AVN) sekä Rää kirkonkylä poikue (KaK).

Kuusitiaainen (Parus ater) Ei yhtään havaintoa!

Pyrstötiainen (Aegithalos caudatus) Vain kaksi pesimäaikaista ha-vaintoa, molemmat yksittäisestä linnusta Lieksasta: Pokronlampi (MO) ja ruutu 703:68 (MT).

Koskikara (Cinclus cinclus) Todella mielenkiintoinen kesähavainto: elok. alussa useita havaintoja Out Lähtevänjoki (Toivo Savinainen/KL).

Kultarinta (Hippolais icterina) Edellisvuoden aallonpohjasta hieman nousua, mutta määrät silti vielä hieman vuosien 1984-5 lukuja pie-nemät (vrt. Taulukko 2.). Havainnot kunnittain (suluissa v.86): Joe 2 (1), Kes 1 (-), Kit 1 (1), Kon 5 (4), Lie 3 (5), Out 1 (-), Pyh 2 (-), Rää 3 (6), Toh 4 (-) ja Vär 5 (1). Joe Karsikossa nähtiin poikue (JP).

Mustapääkerttu (Sylvia atricapilla) Havaintoja lähes kaksi kertaa edellisvuotista enemmän (42 ♂/♂;vrt. Taulukko 2.). Kuitenkin mu-päket olivat ehkä vain hieman tavallista runsaampia; havaintojen lii-säys johtunee suurimmaksi osaksi havaintojen kertymisestä uusilta alu-eilta (Toh-Kit-Pol). Havainnot kunnittain: Ilo 1 (3), Joe 3 (3), Kes 2 (-), Kit 4 (1), Kon 2 (3), Lie 3 (1), Lip 3 (1), Out 1 (-), Pol 3 (-), Pyh 2 (2), Rää 8 (7), Toh 7 (-) ja Vär 3 (2). Rääkkylästä löytyi 5 munainen pesä, joka tuhoutui (MH).

Idänuunilintu (Phylloscopus trochiloides) Normaali 14 ♂♂ kuultiin, joista Kon Kolvanaurossa 6 ♂/♂ (AP). Joe Noljakassa oli peräti 4 ♂♂ keskittymä ja yksi poikue rengastettiin (EJL,MK ym.). Muut ha-vainnot: Kon Selkie ♂ (HKO), Lie Laakkeenvaara ♂ ja Suupponvaara ♂+maastopoik.reng. (EL) sekä Toh ? ♂ (JV ym.) ja Hernevaara ♂+1 var. (ML).

Lapinuunilintu (Phylloscopus borealis) Kahden huonon vuoden jälkeen taas mukavasti havaintoja (14♂♂;vrt.Taulukko 2.). Entiseen malliin osa havainnoista koskee muuttomatalla laulelta. Kolmasosa havain-noista oli Lieksasta. Kaikki havainnot koskivat yksittäisiä laulavia koiraita: Joe Mehtimäki 19.6. (JP) ja Mutala 17.9. (JHy), Juu Kau-nissaari 24.6. (HL), Kon Jakokoski 28.6. ja 5.7. (HP), Selkie Juka-joki 28-29.6. ja Lipaslampi 6.7. (HKO), Lie Huhmarvaara 1.7., Murto-vaara 20.6., Pieni Kangasvaara 29.6. ja Talviaisvaara (MR) sekä Rau-hala 13.6. (MO), Nur Kourukoski (KRU), Toh ? (JV ym.) ja Hyypiän-vaara (HKi).

Tikli (Carduelis carduelis) Pitkästä aikaa havaintoja Joe Penttilä-keskusta (♂) alueen ulkopuolelta. Kon Kirkonkylä ♂ koko kesän (MPe) ja Jakokoski 26.4. (HP).

Hemppo (Carduelis cannabina) Viherpeipon tilalla aletaan kerätä pesimähavaintoja hemposta. Vaikkei havaintoja vielä kerätty vuodelta 1987 ilmoitettiin yksi havainto: Toh keskusta pesä (HKi).

Kirjosiipekäpylintu (Loxia leucopterus) Yksi kesäaikainen havainto: Lie Patvinsuo 21.7. ilm. poikue (Ari Rajasärkkä/AT).

Kultasirkku (Emberiza aureola) Havaintoja hieman edellisvuosia enemmän (33;vrt.Taulukko 2.), johtuen neljästä uudesta sirkkupaikasta: Joe Kettuvaara 2♂ (HKä), Kit Hiidensaari ♂ ja Päätyeenlahti 2♂ sekä Lie Pankajärvi ♂ (Pasi Parkkinen). Vanhoilla paikoilla parimäärät olivat entisellään: Joe Höyt.kanava 400 (ML,AP) ja Leveälähti ♂ (AP), Lie Pokronlampi ♂, Rantala 200, Rauhala-Sokojoki 300 ja Sittalampi ♂ (MO) sekä Vär Sääperi 15 00 (AP).

Tilhi (Bombycilla garrulus) Atlas-lomakkeilta kertyi havaintoja vähemmän kuin v.86. Havaintokerrat kunnittain: Ilo, Kon, Lie 7, Nur, Pol, Tuu 2), joista kaksi poikuetta (Lie: MR, Ilo ja Kon: AT).

Lapinharakka (Lanius excubitor) Viisi varmistettua pesintää, mikä on paras noteeraus kesähavaintojen historiassa. Lie ruuduista 704:64 ja 705:64 poikueet (MR), samoin ruudusta 697:62 (Pol; JHy), Val Petäjäkangas poikue (VK) ja P-K:n eteläisin varmistettu pesintä: Kit Kirkkosuo 6 poik.reng. (Apo,JMi). Lisäksi kesähavainnot Kes Varmosta (KM), Ilo, Kon Linnunsuo (JV) ja Pitkäranta (AP), Nur Kourukoski (KRu), Out Varislahti (ML), Val Karhulampi (VK) ja neljä muuta atlas-havaintoa Lieksasta. Kaikkiaan isolanttuja pyöri 16 eri paikassa (v.86 12).

Pikkuvarpunen (Passer montanus) Havaintoja vain ennestään tunnetuilta pesimäpaikoilta (Kes-Kit-Vär-Toh-Rää).

Viherpeippo (Carduelis chloris) Havaintoja seuraavista kunnista: Ilo, Joe, Juu, Kon, Lie, Lip, Out, Pol, Pyh, Rää, Tuu ja Val. Maininnan arvoiset on pohjoisimmat havainnot: Juu Nunnanlahti ♂ (U.Karjalainen/HL) ja Val Pirolanranta (Airi Meriläinen/VK). Viherpeippo on päätetty poistaa kesähavaintoluettelosta "tavallisuutensa" takia.

POHJOIS-KARJALAN PÄIVÄPETOLINNUT 1987

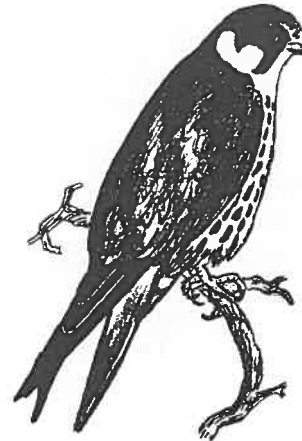
Hannu Lehtoranta

Tässä yhteenvedossa luodaan katsaus päiväpetolintujen pesintään kesällä 1987 Pohjois-Karjalan alueella. Valtakunnalliset erikoistutkimuslait eli maakotka, sääksi ja muuttohaukka eivät kuulu katsauksen piiriin.

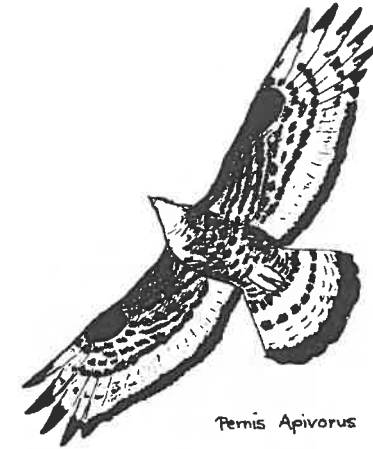
Pöllöhavaintojen perusteella myyriä oli kohtalaisesti lähes koko Pohjois-Karjalan alueella (Lehtoranta 1988). Runsain myyräkanta oli Juuan ja Kiteen alueilla. Kiteellä myyräkannat tosin näyttivät romahtavan kevään aikana.

Muista ravintokohteista mainittakoon kanalinnot, joiden kannat olivat selvässä nousussa, ja jänikset jotka olivat melkoisessa aallonpohjassa.

Kesä 1987 oli poikkeuksellisen kolea ja sateinen. Sää varmasti vaikuttivat siihen, että mehiläishaukan ravintokohteista ampaiaisja ja mehiläisiä oli niukasti. Nuolihaukan eväistä sudenkorentoja oli myös ilmeisen vähän.

Falco Subbuteo

Bubo Agrorhinalis

Pesintäkautta edelsi erittäin kova talvi, jonka aikana pakkasta oli selvästi yli -40 C ja pakkaskausi kesti pitkään. Talvehtivia kana- ja varpushaukkoja löydettiin kuolleena. Pakkanen on saattanut heikentää myös talvesta selviytyneiden parien pesimätulosta.

Isoja risupesiiä tarkastettiin noin 270, mikä on selvästi aikaisempaa enemmän (v.-86 207 kpl). Varpushaukan reviierejä tarkastettiin entiseen tapaan viitisenkymmentä. Vanhoja variksen- ja harakanpesiä tutkittiin noin 300.

Asuttuja reviierejä todettiin yhteensä 372, mikä on edellisvuotta vähemmän (v.-86 396). Kuten aikaisemminkin reviiरिकiksi on tulkittu myös yksittäiset tapaamishavainnot.

Varmistettuja pesintöjä kertyi 103, mikä on selvästi edellisvuotta vähemmän (v.-86 171). Tutkimustehokkuuden voi katsoa nousseen edellisvuodesta, joten pesintöjen väheneminen todistaa sen, että vuosi 1987 ei ollut päiväpetolinuille suotuisa lisääntymisvuosi. Vuoden ainoaksi menestyjäksi voidaan todeta tuulihaukka, jonka määrät olivat pitkästä aikaa kohtuullisia.

Katsaus perustuu 27 havainnoijan palauttamiin petolintulomakkeisiin (v.-86 30). Edellisvuotiseen tapaan aineistoa on työläästi täydennetty lintuatlakseen ilmoitetuilla havainnoilla. Näitä havaintoja kertyi 30 henkilöiltä, jotka eivät siis olleet vaivautuneet ilmoittamaan havaintojaan suoraan petolintututkimukseen.

Petolintulomakkeensa palauttaneiden nimet kiitosten kera (suluissa päähavaintokunta):

Ahola Pentti (Kii), Halonen Markku (Rää), Hartikainen Aimo (Ilo), Holmström Heikki (Ilo), JUUAN LINTUHARRASTAJAT (Halonen Jari+Henna, Kirjavainen Harri, Lehtoranta Hannu+Aila, Lehtoranta Jouni ja Jukka) (Juu), Järvinen Paavo (Kit), Komulainen Ari (Lie), Kontkanen Harri (Kon), Korhonen Veikko (Val), Koskela Kari (Rää), Koskela Kimmo (Kon), Laaninen Esa Jukka (Joe), Lappi Esko (Lie), Martiskainen Jarmo (Lie), Martiskainen Kimmo (Kes), Miettinen Juha (Kii), Missonen Tapani (Kit), Mulari Pertti (Lie), Ruokolainen Kalle (Nur), Suomalainen Juha (Kon), Tanskanen Ari (Lie), Tanskanen Timo (Pol).

Pesintä lajeittain (suluissa v.1986 lukemat, LEKTORANTIA 1987)

HIIRIHAAUKKA Lajin määrät vähenivät edellisvuodesta melko selvästi. Reviierejä löytyi 112 ja niiltä 40 varmistettua pesintää (125/67). Pesintämäärien lisäksi myös pesintätulos heikkeni selvästi edeltäneestä vuodesta. Nyt poikastuotto oli 1,28 poikasta asuttua pesää (= aloitet-

tu muninta) kohden, kun se vuonna 1986 oli 2,10. Poikastuotto on selvästi alhaisin koko 1980-luvun aineistossa. Poikastuotto jäi samalle tasolle kuin vuonna 1985 läänin eteläosien myyräkatolueilla (1,22) (LEHTORANTA 1986). Tänä vuonna ei poikastuotossa ollut eroja läänin eri osien kesken.

Nyt poikueet olivat erittäin pieniä, sillä yhtäkään kolmen tai neljän poikasen poikuetta ei havaittu. Tuhoutuneita pesintöjä oli viisi mikä on peräti 17 % selvitettyjen pesintöjen kokonaismäärästä. Neljässä pesässä todettiin kylmät munat tai siruja ja yhdestä ilmeisesti joku pe-toeläin vei ainoan poikasen.

Poikasia todettiin yhteensä 37 ja 34 niistä rengastettiin. Määrät ovat vain noin kolmasosa edellisvuodesta (116/100).

MEHILÄISHAUKKA Kylmä ja sateinen kesä näytti selvästi haitanneen mehiläishaukan pesintää. Reviirejä ilmoitettiin 29, mutta niiltä todettiin vain kolme varmaa pesintää. Pesintätulos oli surkea. Sekä Juuasta että Kiteeltä löydetty pesät tuhoutuivat munavaiheessa. Molemmissa pesissä oli kaksi munaa. Lieksan Mattuvaarasta löydettiin elokuussa pahoin nälkiintynyt maas-topoikanen, joka otettiin hoitoon. Tapaus kuvastaa mehiläishaukan vaikeuksia kylmässä Suomen kesässä.

KANAHAUKKA Pesintämäärät heikkenivät myös kanahaukan kohdalla. Reviirejä todettiin 43 ja niiltä 20 varmaa pesintää (54/28). Monet vanhat kanahaukkareviirit näyttivät autioituneen. Taustalla saattoi olla kovan pakkastalven vaikutukset. Useilla reviireillä emo tai emot tyytyivät pesän koristeluun.

Pesineiden parien pesimistulos heikkeni edellisvuodesta. Pesintöjen munamäärä vaihteli kolmesta neljään. Rengastusikäiseksi kehittyi poikuetta kohden 3,25 poikasta, mikä on edellisvuotta vähemmän (3,50). Lieksassa ja Valtimossa pesintä tuhoutui munavaiheessa ja Juuassa poikasvaiheessa. Ihmisen aiheuttamaksi ei tuhoutumisia voitu tulkita. Pesimisen häirintä tuntuu Pohjois-Karjalassa olevan vähäisempää kuin monissa muissa paikoissa Suomessa. Näin on hyvä, mutta silti lintuharrastajien tulee pitää silmänsä auki ja puuttua mahdollisesti ilmeneviin rikkeisiin.

Tuhoutuneet pesinnät alentavat poikastuoton asuttua pesää kohden 2,60:een, kun se edellisenä vuonna oli peräti 3,23.

Pesistä todettiin lähteneen 39 poikasta ja 31 niistä rengas jalassaan. Kanahaukan pesämetسات vähenevät vuosittain. Lintuharrastajien tulisi edistää pesien säilymistä ja työskennellä asenteiden muuttamiseksi niin, että kanahaukka lopultakin myös Suomessa saisi täysrauhoituksen.

VARPUSHAUKKA Varpushaukan pesintä romahti todella vaatimattomiin lukuihin. Reviirejä ilmoitettiin 30 ja niiltä vain 5 varmaa pesintää (52/19).

Tutkimustehokkuuden arviointi on varpushaukan kohdalla melko vaikeaa. Pesäkortistoon tehtyjen ilmoitusten perusteella varpushaukkareviirejä kyllä tarkastettiin lähes entiseen tapaan, mutta jostain syystä pesintöjä ei löytynyt. Kanahaukan tapaan jotain vaikutusta saattoi olla edeltäneellä pakkastalvella, joka havaintojen perusteella harvensi täällä talvehtineita haukkoja. Yksistään tämä ei kuitenkaan riitä selittämään varpushaukan vähyyttä. Vähentyminen oli nähtävissä myös valtakunnallisissa tilastoissa (HAAPALA & SAUROLA 1987).

Yksi kiihtelyvaaralainen pesintä tuhoutui munavaiheessa. Poikastuotoksi tuli asuttua pesää kohden 3,75 poikasta, mikä on hieman normaalia pienempi (tosin aineistokin on pieni). Yhteensä poikasia laskettiin 15 ja vain 7 niistä rengastettiin.

SINISUOHAUKKA Sinisuohaukkaa esiintyi melko tasaisesti koko läänin alueella. Kaikkiaan reviirejä kertyi 41 ja niiltä varmistettiin 7 pe-

sintää (39/13). Määrät ovat samaa suuruusluokkaa kuin edeltävänä vuonna. Sinisuohaukan pesien löytämisessä tarvitaan aina annos onnea. Nyt pesiä löydettiin hieman edellisvuosia vähemmän.

Rengastusikäiseksi kehittyi poikuetta kohden 3,33 poikasta. Kiteellä ja Lieksassa pesintä tuhoutui munavaiheessa. Lieksan pesällä ilmeisesti jokin petoeläin tappoi hautovan naaraan.

Poikastuotto asuttua pesää kohden jäi erittäin alhaiseksi ollen vain 2,00.

Valtimolla sinisuohaukkapari oli valinnut pesäpaikkansa metsälentokentän päästä. Veikko Korhonen löysi pesän 21.6., jolloin siinä oli 5 muna. 27.6. pesässä oli 4 poikasta ja kuoriutumaton muna. Pesän vieressä metsätraktori oli ajamassa puita. UK merkitsi pesän ja näytti sen koneen kuljettajalle. Pesän vaikeudet eivät kuitenkaan olleet vielä ohi, sillä lentokentällä oli lannoitteita, jotka oli tarkoitus lentolevittää maastoon. UK otti yhteyttä Metsähallinnon Nurmeksen hoitoalueeseen ja kertoi tilanteesta. Sieltä löytyi tahtoa turvata haukkaparin pesintä ja hoitoalue muutti lentolannoitusohjelmaansa niin, että paikalta lennettiin vasta kun poikaset olivat lentokykyisiä. Pesästä kehittyi kaksi lentopoikasta.

Tapaus on hyvä esimerkki siitä mihin asiallisilla yhteydenotoilla voidaan päästä. UK hoiti hienosti myös tapauksen jälkinäytöksen. Hän lähetti hoitoalueen konttoriin poikasista otetun jukakortin tekstillä:

'Kiitoksia elämästämme. Me olimme avuttomia ja Te suojelitte meitä. Kiitämme kärsivällisyydestänne. Pahoittelemme meistä aiheutunutta häiriötä. Suotakoon hoitoalueen metsille menestystä, henkilöstölle terveyttä ja vanhemmillemme viisautta. Suunnistamme kohti etelää. Terv. 2 juv Circus cyaneus Sivakka 75700 Valtimo'.

Kun tapaus vaiheineen ja kiitoskirjeineen vielä julkaistiin paikallislehdessä, voidaan sekä lintuharrastuksen että metsähallinnon saaneen yleisön silmissä positiivista julkisuutta. Näitä tapauksia enemmän arkiseen elämään!

RUSKOSUOHAUKKA Reviirien määrä 12 oli uusi ennätys. Uusia reviirejä ilmoitettiin Rääkkylästä, Värtsilästä ja Joensuusta. Varmoja pesintöjä kertyi vain 3 (9/5). Kiteen pesältä rengastettiin 5 poikasta ja Outokummussa tavattiin kaksi lentopoikuetta. Outokummun pesäalueiden tarkastuksiin tulee jatkossa kiinnittää parempaa huomiota.

HAARAHAUKKA Otan lajin ensimmäistä kertaa mukaan petolintukatsukseen, koska haarahaukan pysyvistä reviireistä on saatu selviä näyttöjä. Haarahaukka kuuluu ARK:n tarkistettaviin lajeihin, mutta rohkenen valokuvia nähtyäni ottaa havainnot julkaistavaksi jo näin etukäteen. Havaintoja on kertynyt kahdesta reviiristä, jotka molemmat ovat Lieksasta. Toisella reviirillä havaintoja on tehty vuosittain ainakin viimeisen viiden vuoden aikana. Tänä vuonna reviirillä nähtiin pari, mutta pesää ei löydetty. Myös toisella reviirillä havaintoja on useammalta vuodelta.

NUOLIHAKKA Lajista saatiin havaintoja lähes yhtä hyvin kuin edeltävänä ennätysvuonna. Reviirejä todettiin 42 ja niiltä varmistettuja pesintöjä 14 (53/23). Varmistetuista pesinnöistä lähes puolet oli pesä löytöjä ja loput havaintoja lentopoikueista.

Rengastusikäisten poikasten määrä oli 2,67 poikasta poikuetta kohden. Yksi pesye tuhoutui Rääkkylässä. Poikastuotoksi tulee 2,20 poikasta aloitettua pesintää kohden.

Nuolihaukan poikasia saatiin rengastetuksi 13. Erikoisuuksia ei pesinnöissä juuri havaittu. Yhdellä Nurmekselaisella pesällä tosin rengastajaa tuli varoittelemaan kolme aikuista lintua. Ylimääräinen lienee ollut joltain lähiesäältä varoittelemaan saapunut yksilö.

Taulukko 1. Päiväpetolintujen pesintätulosta kuvaavat arvot Pohjois-Karjalassa vuonna 1987. (Asuttu pesä = aloitettu muninta), sekä päiväpetolintujen poikuekoot 1987.

	Hiiri- haukka	Mehiläis- haukka	Kana- haukka	Varpus- haukka	Sinisuo- haukka	Ruskosuo- haukka	Nuoli- haukka	Ampu- haukka	Tuuli- haukka
Muna- määrä	2,44 (n=9)	2,00 (n=2)	3,21 (n=14)	5,00 (n=5)	4,40	-	-	-	5,00 (n=7)
Kuoriutuneiden määrä	1,78 (n=9)	-	3,15 (n=13)	5,50 (n=2)	-	-	2,67 (n=3)	-	5,00 (n=7)
Peng. ikäisten määrä	1,54 (n=24)	-	3,25 (n=12)	5,00 (n=3)	3,33 (n=3)	5,00 (n=1)	2,67 (n=6)	-	4,71 (n=7)
Tuhoutuneet kpl (munav. + poikasv.)	4+1	2+0	2+1	1+0	2+0	-	1+0	-	0+2
Poikastuotto/ asuttu pesä	1,28 (n=29)	0 (n=2)	2,60 (n=15)	3,75 (n=4)	2,00 (n=5)	5,00 (n=1)	2,20 (n=10)	-	3,67 (n=9)
Poikuekoko kpl (%)									
0 (tuhoutuneet)									
1 poikasta	5(17)	2(100)	3(20)	1(25)	2(40)		1(10)		2(22)
2 poikasta	11(38)				1(20)				
3 poikasta	13(45)		1(6)				5(50)		
4 poikasta			7(47)	1(25)	2(40)		4(40)		3(33)
5 poikasta			4(27)	1(25)		1(100)			3(33)
6 poikasta				1(25)					1(12)

Taulukko 2. Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1987. Luvut vasemmalta oikealle: reviirien yhteismäärä/ varmat pesinnät.

	Hiiri- haukka	Mehiläis- haukka	Kana- haukka	Varpus- haukka	Sinisuo- haukka	Ruskosuo- haukka	Nuoli- haukka	Ampu- haukka	Tuuli- haukka	Kunta yhteensä
Ero	1/1	1/0	-	1/0	1/0	-	3/1	-	-	7/2
Ilomantsi	8/1	1/0	4/1	2/0	5/0	-	2/0	1/0	-	23/2
Joensuu	-	-	-	1/0	-	1/0	3/0	1/0	1/1	7/1
Juuka	14/9	1/1	8/5	1/1	8/1	-	1/0	-	15/5	48/22
Kesälähti	3/1	-	-	-	-	-	-	-	-	3/1
Kiihtelysvaara	6/2	-	2/1	2/0	-	-	-	-	-	10/3
Kitee	15/9	5/1	5/4	3/0	2/1	2/1	3/0	1/0	7/3	44/19
Kontiolahti	10/2	3/0	5/1	5/2	6/0	-	8/7	1/0	4/1	42/13
Lieksa	10/5	2/1	4/3	2/0	4/2	-	2/0	1/0	4/1	29/12
Liperi	4/2	1/0	-	3/0	-	1/0	2/1	1/0	3/0	15/3
Murmes	4/2	1/0	2/1	-	2/0	-	2/1	-	4/0	15/4
Outokumpu	4/1	2/0	3/0	1/0	2/0	2/2	1/1	-	3/0	17/3
Polvijärvi	5/0	2/0	4/1	3/0	3/1	-	2/0	1/0	2/0	22/2
Pyhäselkä	1/0	-	-	-	-	-	1/0	-	1/1	3/1
Rääkkylä	13/3	2/0	1/0	1/0	-	4/0	7/2	1/0	3/0	32/5
Tohmajärvi	3/1	1/0	-	1/1	2/0	-	3/1	-	3/0	13/3
Tuupovaara	3/0	1/0	1/0	2/0	1/0	-	1/0	-	-	9/0
Valtimo	6/1	4/0	4/3	-	3/2	-	-	-	3/0	20/6
Värtsilä	2/0	1/0	-	-	2/0	2/0	1/0	1/0	3/0	12/0
Yhteensä	112/40	29/3	43/20	28/4	41/7	12/3	42/14	9/0	56/12	372/105

Taulukko 3. Päiväpetolinturengastukset Pohjois-Karjalassa vuonna 1987. Vuosien 1950-87 summaa laskettaessa pohjana on Miettisen (-81) ja Lehtorannan (-87) julkaisemat määrät.

	Hiiri- haukka	Mehiläis- haukka	Kana- haukka	Varpus- haukka	Sinisuo- haukka	Ruskosuo- haukka	Nuoli- haukka	Ampu- haukka	Tuuli- haukka
Ahola Pentti	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Halonen Jari	2	-	-	-	-	-	3	-	10
Kontkanen Harri	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Koskela Kimmo	-	-	-	2	-	-	2	-	4
Korhonen Velkko	1	-	8	-	2	-	-	-	-
Lehtoranta Jouni	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Lehtoranta Hannu	8	-	4	-	2	-	-	-	6
Miettinen Juha	21	-	12	5	4	5	8	-	8
Yhteensä v. -87	34	-	31	7	8	5	13	-	28
Rengastukset v. -86	100	5	42	38	31	3	8	3	12
Rengastukset vv. 1950-87	331	40	250	241	102	35	49	53	124

AMPUHAUKKA Ampparin kohdalla havainnot yhä vain vähenivät entisestä. Reviirejä löytyi yhdeksästä kunnasta kustakin yksi. Varmoja pesintöjä ei todettu yhtäkään (11/3).
Ilomantsissa emo lähti risupesästä kahtena päivänä, mutta ei pesinyt. Liperissä pari oleskeli meluisana pesäpaikalla, mutta pesintää ei silti todettu.

TUULIHAUKKA Vuoden 1987 valopilkku oli tuulihaukka. Havaintoja saatiin mukavasti 56 reviiiriltä ja niiltä todettiin 12 varmaa pesintää (19/5).
Hyvillä myyräalueilla Juuassa ja Kiteellä tehtiin eniten havaintoja. Juuassa todettiin peltorikkaalla petoruudulla kuusi reviiiriä, mikä on paras tulos 1980-luvulla.
Kohtuullisen runsas esiintyminen Pohjois-Karjalassa saattoi johtua siitä, että lähes koko eteläinen Suomi oli myyräkatouletta. Rengastusikäiseksi kehittyi keskimäärin 4,71 poikasta. Kiteellä kaksi pesintää tuhoutui poikasvaiheessa ja se tiputtaa poikastuoton asuttua pesää kohden 3,67:een (4,00). Kiteen tuhoutumiset voi olettaa johtuvan myyräkantojen ilmeisestä romahtamisesta kesken pesimäkauden. Lieksassa tuulihaukka pesi taas luonnonkolossa ja tuotti viisi poikasta lentoon. Vieläkään Pohjois-Karjalassa ei ole saatu yhtään tuulihaukkaa pesimään pönttöihin, vaikka pönttöjä on jo muutamia vuosia ollut tarjolla. Pönttöystä kannattaa kuitenkin jatkaa.
Poikasia todettiin yhteensä 33 ja niistä rengastettiin ennätyskelliset 28. Juuassa rengastettiin lisäksi yksi naaras, joka saatiin käsin kiinni pelloilta. Tilannetta edelsi huima rankkasade, joka oli kastellut linnun lentokyvyttömäksi. Kuivattamisen jälkeen lintu lensi normaalisti.

Tämän katsauksen julkaisemisen aikoihin uusi pesimiskausi on jo alkanut. Ravintotilanne näyttää hyvältä lähes koko Pohjois-Karjalan alueella. Myyrätilanne on lupaava eteläosia lukuunottamatta. Leuto talvi on helpottanut meillä talvehtineiden paikkalintujen eloa eikä muilta talvehtimisalueilta ole kuulunut tietoja katastrofeista. Petolintutkimustamme pyritään edelleen tehostamaan, joten toivon harrastajien olevan vähintään entisellä innolla mukana. Uusia petolintuharrastajia on ilmoittautunut mukaan, joten hyvältä näyttää tulevaisuus. Eikä havaintojen ilmoittajan tietenkään tarvitse olla vannoutunut petolintuharrastaja, koska havaintoja varmasti kertyy jokaiselle luonnossa liikkujalle.
Haluaisin vielä nähdä sen päivän, jolloin jokainen lintuharrastaja pitäisi omia, vaikka yksittäisiä, havaintojaan niin arvokkaina, että ilmoittaisi niitä eri tutkimuksiin. Nykyisin meillä vain noin 20 % jäsenistä palauttaa havaintonsa eri tutkimuksiin. Parannetaan. Muistakaa myös, että levinneisyyskartoitukseen, lintuatlaksen, viimeinen vuosi on käynnissä.

Petolintuvastaava: Hannu Lehtoranta Koulutie 5 As 5 B3900 Juuka puh. 976-72030

KIRJALLISUUS
HAAPALA, J. & SAUROLA, P. 1987: Petolintujen pesintä Suomessa 1987- Lintumies 22: 245-251.
LEHTORANTA, H. 1987: Päiväpetolinnut 1986 Pohjois-Karjalassa - Siipirikko 14: 82-89.
LEHTORANTA, H. 1988: Pohjois-Karjalan pöllöt 1987 - Siipirikko 15:
MIETTINEN, J. 1981: Lintujen rengastus Pohjois-Karjalassa 1950-79 - Siipirikko 8: 123-133.

LOPPUKIRI LINTUATLAKSEEN

Hannu Lehtoranta

Kaksi maastokautta Euroopan lintuatlastutkimusta on takanapäin. Pohjois-Karjalassa olemme päässeet kohtuullisen hyvään vauhtiin; kiitos siitä kuuluu kaikille niille havainnoijille, jotka ovat palauttaneet lomakkeensa aluevastaaville.

Tässä katsauksessa kartta kertokoon sen, mille tasolle tutkimuksessa on läänimme alueella päästy. Karttaa tarkastelemalla selviää parhaiten ne ruudut, jonne alkaneen pesimäkauden havainnointia tulisi suunnata. Muutamia täysin tutkimattomia ruutuja vielä löytyy, ja aktiivista retkeilyä tarvittaisiin myös niille ruuduille, joissa on tehty vain sattumavainnointia (merkitty karttaan pisteillä). Ehdottomana tavoitteenamme Pohjois-Karjalassa olkoon, että tutkimattomia ruutuja ei jää ainoatakaan ja mahdollisimman vähän myös selvityasteen 1 ruutuja.

Seuraavassa tiivistetysti muutamia ajatuksia mietittäväksi ja toteutettavaksi: Suunnittele retkeilyäsi jo ennen pesimäkautta. Uhraudu tekemään vähintäänkin yksi retki normaalin retkialueesi ulkopuolelle, mieluiten huonosti tutkituille alueille. Erityisesti suosiossa olkoon läänin itäosat (Eno, Ilomantsi, Tuupovaara ja Lieksa). Sinne suunnattaneen myös yhdistyksen yhteinen atlasretki, johon kerrankin toivotaan jäsenistön aktiivista osanottoa. Atlasretken yksityiskohdista saat tietoa yhdistyksen toimihenkilöiltä ja aluevastaavilta. Aluevastaavat voivat myös järjestää omia tehoiskuja alueellaan.

Aloita havaintojen kirjaaminen jo nyt. Useilla lajeilla on pesinnässä täysi tohina päällä. Kirjaa muistiin aktiivisesti kaikki sattumavainnotkin. Niitä tulee väistämättä vaikka vain autolla ajelisi päätteitä. Haastattele tuttuja ja tuntemattomia. Heiltä voit saada helposti paljon lisätietoja, kunhan vain muistat arvioida havaintojen luotavuutta ja karsia niistä epävarmat määritykset pois. Paljon tietoja on metsästäjillä, kalastajilla, maanviljelijöillä, luontokuvaajilla jne. Älä väheksy mitään havaintoa, sillä ruudulta voi puuttua juuri sen yleisenkin lajin havainto. Vähäisetkin havainnot ovat rikkana rokassa.

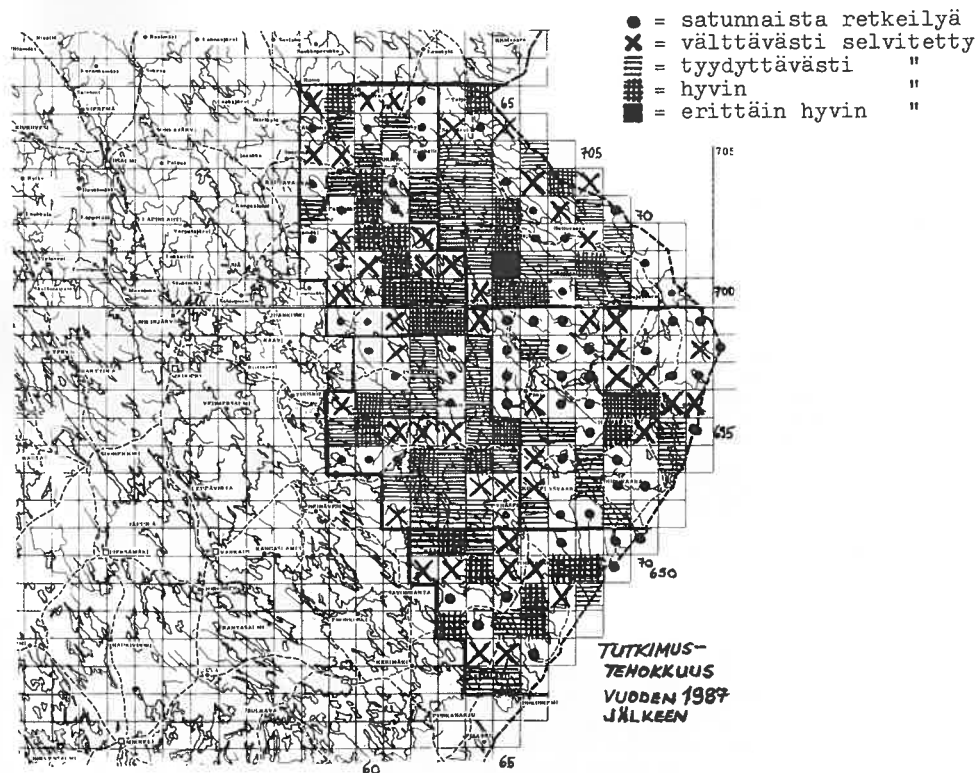
Nykyisessä atlaksessa on mahdollisuus tehdä myös runsausarvioita. Runsautta on tähän mennessä arvioitu aivan liian vähän, joten näin viimeisenä vuotena linnustoa tuntevien tulisi satsata erityisesti tähän.

Aloittelijat voivat jättää runsausarvioinnin tekemättä, mikäli se tuntuu vaikealta. Lintupaikkojen rekisterilomakkeita on palautettu P-K:ssa huolestuttavan vähän. Kohteen ei tarvitse olla valtakunnallinen huippupaikka, vaan riittää kun se paikallisesti on linnustolle tärkeä elinpaikka. Lintupaikkojen rekisteröinnin takana ei ole retkeilyn ohjaaminen hyvälle paikalle vaan ympäristönsuojelulliset näkökohdat.

Syksyllä sitten palautat lomakenipun aluevastaavalle. PKLTY:ssä on yli 200 jäsentä, joilta jokaiselta aluevastaavat toivovat saavansa postia. Muista että osallistumalla atlaksen havainnointiin tulet ehkä saamaan julkaistavan kirjan halvemmalla kuin muut. Suosittelen lukaisemaan Ari Tanskasen viimevuotisen atlasjutun Siipirikko 1/87:ssä.

Atlakseen liittyvää aineistoa ja tietoja saat aluevastaavilta. Ota rohkeasti yhteyttä (Reijo Erola 973-771232, Esko Lappi 975-22184, Hannu Lehtoranta 976-72030, Kimmo Martiskainen 957-372270 ja Ari Tanskanen 973-122009).

Nyt on siis loppukirin aika!

LINTUTIETEELLISTEN YHDISTYSTEN LIITTO r.y.

Ornitologföreningarnas Förbund r.f. • The Association of Ornithological Societies in Finland

KURKI VUOSI ALKAA

Kevään ensimmäinen kurki nähdään Suomessa maaliskuuhun vaihteessa. Saapuessaan se avaa kurkivuoden, jonka aikana kurkien elämää seurataan entistä tarkemmin. Muuttoa havainnoidaan, poikasia rengastetaan ja pesivien kurkiparien määrä yritetään arvioida mahdollisimman tarkkaan. Kurkivuoden suojelijana on Tasavallan Presidentin puoliso, rouva Tellervo Koivisto.

Suomen tapahtumat ovat osa Euroopan kurkivuotta, jonka tulokset esitellään syyskuussa 1989 Eestissä pidettävässä kurkikokouksessa. Vaikka kurki on hävinnyt suuresta osasta Eurooppaa, niin kosteikkojen pitkäkaulainen ja korkeasaarinen valtiot jaksaa kiinnostaa. Muuttavia kurkia seurataan erityisesti Keski- ja Etelä-Euroopassa kevään syksyin.

JOUKKOJULKAISU

Uljat uhatut

Maapallolla elää 15 kurkilajia. Useat kurkilajit ovat erittäin uhanalaisia. Pohjoisamerikkalaisia trumpettikurkia on jäljellä noin 80, siperiankurkia 900, japaninkurkia 1000 ja lumikurkia 1400. Useimpia muita kurkilajeja on niitäkin enää alle 10 000 yksilöä.

Kaikkia kurkia uhkaavat samat asiat. Ihminen on muuttanut luontoa siten, että kurkien toimeentulo on vaikeutunut. Pahimmin ovat kärsineet talvehtimisalueet sekä muuttomatkoilla välttämättömät levähdys- ja ruokailupaikat. Joidenkin kurkilajien pesimäseudutkin ovat muuttuneet.

Kotoisella kurjellamme on samoja ongelmia. Pesimäsoita ojitetaan, levähdyspaikat otetaan viljelykseen ja talvehtimisalueiden kosteikat kuivataan tai muutetaan tekoaltaiksi. Suomessa, Ruotsissa ja Neuvostoliitossa pesii vielä tuhansia kurkia, mutta niiden tulevaisuus on uhattu.

Tiedoissa aukkoja

Kukaan ei tiedä Suomen kurkien tarkkaa määrää - arvioiden mukaan meillä pesii noin 5000 kurkiparia. Joka kevät ne saapuvat etelästä, ensimmäiset maaliskuun lopussa tai huhtikuun alussa. Kurkien päämuutto on huhtikuun lopussa.

Kurkinaaras pyöräyttää kaksi munaansa tutun suon tai järvenranta-kaislikon rauhalliseen kolkkaan. Niistä kuoriutuvat poikaset lähtevät syksyllä pitkälle matkalle kohti etelää. Suomen kurkien uskotaan talvehtivan Niilin varsilla Egyptissä ja Sudanissa. Varmaa tämä ei kuitenkaan ole. Esimerkiksi Turun seudun ja Hankoniemen yli muuttavat kurjet muuttavat aikaisemmin kuin muun Etelä-Suomen yli muuttavat kurjet. Tulevatko ne Espanjasta vai mistä johtuu aikaero?

Kurkivuoden aikana kurjenpoikasia rengastetaan monin verroin enemmän kuin aikaisempina vuosina. Tämän toivotaan selvittävän Suomen kurkien muuttoreitit ja talvehtimisalueet. Lintutieteellisten Yhdistysten Liiton (LYL) alueelliset jäsenyhdistykset seuraavat muuttoa ja selvittävät pesivien kurkiparien määrää omilla toiminta-alueillaan. Kurkivuosi vastaa moniin vielä avoimiin kysymyksiin ja edistää kurjen suojelua. Kurkivuoden toteutuksesta Suomessa vastaa LYL:n kurkityöryhmä.

Korjauksia ja täydennyksiä 1/88 Siipirikoon:

Pöllöjuttuun; Helmipöllön pesinnän ajoittumisen kuvasta puuttui selitykset; musta = läänin pohjoisosat, ristikko = läänin keski-osat ja vinoviivitus = läänin eteläosat.

Viirupöllö; Kaikki kolme tuhoutumista tapahtuivat munavaiheessa, (Taulukko 2.)

Lehtopöllö; Lisäys: Pesintä Kiteellä savupiipussa ja Kesälahden pesinnän merkki puuttui kartasta.